

САВЕЗ ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ЦРНЕ ГОРЕ

ПЧЕЛАРСТВО

2026.
БИЈЕЛА
МАТИЦА

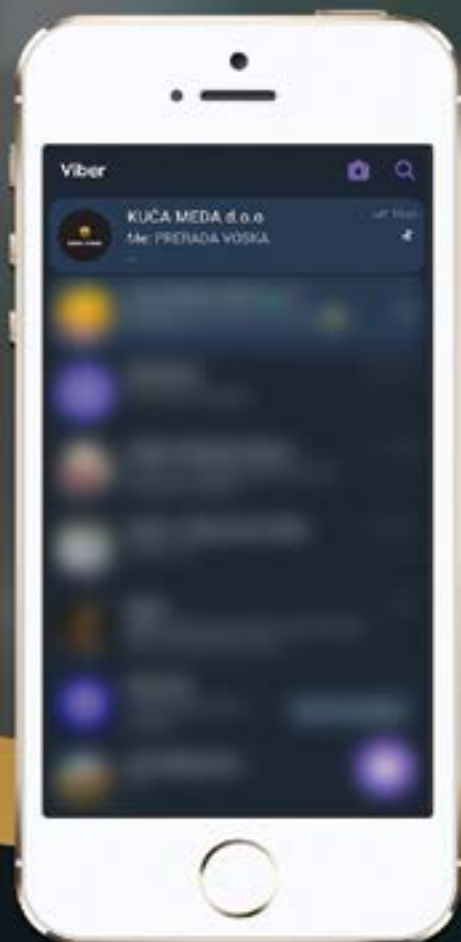

број
282

година XXIII * подгорица, јул 2026. * цијена 1€ * за чланове удружења бесплатан

ИЗВАНРЕДНИМ КУЛТУРНО-ЗАБАВНИМ
ПРОГРАМОМ, ТЕ ЕДУКАТИВНИМ И НАУЧНИМ
САДРЖАЈИМА УЗ ПРЕЗЕНТАЦИЈУ ВРХУНСКИХ
ДОМАЋИХ ПРОИЗВОДА У БЕРАНАМА ЈЕ
ОБИЉЕЖЕН 20. МАЈ СВЈЕТСКИ ДАН ПЧЕЛА

kuća meda
WWW.KUCAMEDA.ME

PRIDRUŽITE SE VIBER GRUPI

Jednostavnim skeniranjem **QR koda** postajete član najbrojnije pčelarske Vajber grupe u Crnoj Gori.

Postani član Vajber grupe i prvi saznaj:

> JAVNI POZIVI I REGRESI

Pravovremeno ćemo vas obavještavati o svim Javnim pozivima i regresima vezanih za pčelarstvo. Dijelićemo savjete i detaljne instrukcije, dokumentaciju i uputstva i na taj način ćete iskoristiti sve mnogobrojne benefite.

> PROMOTIVNI KATALOZI

Dijelićemo promotivni sadržaj cjelokupne ponude iz Kuće meda. Kreiraćemo kataloge sa najpovoljnijim cijenama i popustima. Obavještavaćemo vas o novim nabavkama.

> SVIJET PČELARSTVA

Nesebično dijelimo iskustva i savjete. Svi članovi grupe mogu komentarisati i učestvovati u raznovrsnim temama vezanim za pčelarstvo u Crnoj Gori.

POSTANI
ČLAN
SKENIRAJ
QR KOD

QR KOD možete skenirati sa bilo kojom aplikacijom za skeniranje QR kodova.

+382 68 844 333 @kucamedacg@gmail.com

Grbe bb, Danilovgrad Crna Gora

САДРЖАЈ

ДОКТОРСКО ИСТРАЖИВАЊЕ АЛЕКСАНДРА МАТИНОВИЋА О ПОПУЛАЦИЈИ МЕДОНОСНЕ ПЧЕЛЕ

Поштоване колегинице и колеге пчелари,

За потребе докторског истраживања Александра Мартиновића о популацији медоносне пчеле Апис меллифера царница на подручју Црне Горе у току је прикупљање узорака пчела радилица (30–50 радилица по кошници). Циљ истраживања је идентификација аутохтоних популација медоносне пчеле. Због тога су посебно значајни узорци са пчелињака чији власници не купују матице и ројеве, већ пчелињак одржавају природном репродукцијом кроз ројење и тиху смјену матица. Такође, добродошли су и узорци од пчелара који су матице и ројеве куповали у малој мјери. Истраживање ће бити спроведено у Пољској, на Пољопривредном Универзитету у Кракову.

Уколико сматрате да у свом пчелињаку гајите медоносну пчелу која се већ дужи низ година одржава на овим просторима, ваш допринос би био од великог значаја за успјешно спровођење овог истраживања. Зато молим заинтересоване пчеларе да пошаљу кратку поруку са основним информацијама (име и презиме) и локацијом пчелињака путем СМС-а, Вибера или ВхатсАпп-а на број: +382 67 422 912 – Александар Мартиновић. Након успостављања комуникације, биће договорен начин преузимања узорака. Унапријед захваљујем свима на сарадњи и подршци у истраживању медоносне пчеле у Црној Гори – рекао је Мартиновић.

ИЗВАНРЕДНИМ КУЛТУРНО-ЗАБАВНИМ ПРОГРАМОМ, ТЕ ЕДУКАТИВНИМ И НАУЧНИМ САДРЖАЈИМА УЗ ПРЕЗЕНТАЦИЈУ ВРХУНСКИХ ДОМАЋИХ ПРОИЗВОДА У БЕРАНАМА ЈЕ ОБИЉЕЖЕН 20. МАЈ СВЈЕТСКИ ДАН ПЧЕЛА	4
ПОСТАВЉЕНЕ КОШНИЦЕ НА ТЕРАСИ УПРАВНЕ ЗГРАДЕ	10
ЛАБОРАТОРИЈСКА АНАЛИЗА ПРИЈЕ УПОТРЕБЕ	11
УП „ПОДГОРИЦА“ 21. МАЈА У ДОМУ БАТА ВУЛОВИЋА ОБИЉЕЖИЛО СЛАВУ СПАСОВДАН 12	
ПЧЕЛАРИ АНДРИЈЕВИЦЕ ОБИЉЕЖИЛИ СЛАВУ 12. МАЈА, НА ДАН СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ОСТРОШКОГ	13
ИЗУЗЕТАН УСПЈЕХ ЦРНОГОРСКИХ ДОМАЋИНА КОЈИ СУ ПОНОВО „ОКУПИРАЛИ“ 93. МЕЂУНАРОДНИ ПЧЕЛАРСКИ САЈАМ У НОВОМ САДУ	14
ИЗ СВИЈЕТА НАУКЕ : СУБЛИМАЦИЈА ОКСАЛНОМ КИСЕЛИНОМ - САВЕЗНИКОМ ПЧЕЛАРА ПРОТИВ ВАРОВЕ	18
НАЈВЕЋА ОПАСНОСТ ПРИЈЕТИ ОД ВЕЛИКИХ ВРУЋИНА И ВАРОВЕ	22

IMPRESUM

ПЧЕЛАРСТВО

STRUČNO-INFORMATIVNI MJESEČNIK

IZDAVAČ: SAVEZ PČELARSKIH ORGANIZACIJA CRNE GORE

Adresa: Grbe bb 81412 Danilovgrad,
Telefon: 069/941-505
e-mail: spocg@t-com.me
sajt: www.pcelarstvo.me

ZA IZDAVAČA:

Radule Miljanić

V.D. GLAVNOG I ODGOVORNOG UREDNIKA:

Branislav Kadić (067991226)
e-mail: ninaivlado@t-com.me

TEHNIČKI UREDNIK: Dragan Lučić

LEKTURA: Nataša Dajković

Redakcijski odbor „Pčelarstva“:
Danilo Vuković, Dragana Šutović,
dr Mirjana Bojanić-Rašović,
Marjan Plantak, mr Radoslav Bele
Zečević, mr Sanida Šabotić-Adžović

POKROVITELJ:

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE

Adresa redakcije:

Grbe bb, Danilovgrad;
ŽR 510-207440-72
CKB, Podgorica
Sa naznakom: Za SPOCG

ISSN 1800-5411

Rješenjem Republičkog sekretarijata za informacije br. 285 od 11. 01. 2001. godine "PČELARSTVO" je upisano u evidenciju javnih glasila Crne Gore. Aktom Republičkog sekretarijata za informacije 04/01-355/2001. godine časopis je oslobođen obaveza plaćanja poreza na promet.

ŠTAMPA:

HKS SPEKTAR
PODGORICA

ODRŽIVO I INKLUZIVNO PČELARSTVO U CRNOJ GORI IMA LIJEPU PERSPEKTIVU

Ideja o obilježavanju Svjetskog dana pčela rođena je upravo u Sloveniji – zemlji koja je pčelarstvo pretvorila u dio svog identiteta, kulture i održivog razvoja. Opština Berane je ove godine bila domaćin centralnog obilježavanja Svjetskog dana pčela u Crnoj Gori. Za organizaciju događaja zajednički su zaslužni Zavod „Krog” iz Slovenije, Ambasada Republike Slovenije u Crnoj Gori, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore, Opština Berane – Sekretarijat za poljoprivredu i vodoprivredu, Opština Berane – Sekretarijat za turizam, Savez pčelarskih organizacija Crne Gore, Turistička organizacija Berane i Udruženje pčelara Berane.

Svečani program počeo je u jutarnjim satima ispred zgrade Opštine Berane, gdje su se predstavili lokalni pčelari i pčelarke sa svojim domaćim, izuzetno kvalitetnim proizvodima. Mnogi učesnici manifestacije i brojni prolaznici uživali su u degustaciji hrane i pića dok su slušali pjesme kvarteta divnih dama, simboličkog naziva „Odiva”.

Takođe, u jutarnjem programu posjetioci su aplauzima nagradili dječije koreografije mališana iz vrtiča JU „Radmila Nedić” i pionira iz FK Berane, prisustvovali sadnji lipe i postavljanju edukativnih tabli, uz podršku NLB Banke Podgorica. Nakon toga je uslijedila konferencija „Održivo i inkluzivno pčelarstvo”, sa dva tematska panela posvećena slovenačkom modelu održivog pčelarstva i apiturizma: prakse, inovacije i mogućnosti za Berane, te jačanju uloge žena i mladih u pčelarstvu, kao i stručna prezentacija Sanje Savković „Uloga laboratorije u zaštiti pčelara i potrošača” i Dragutina Pantovića „Inovacija u razvoju mašina za prikupljanje pčelinjeg otrova”. Konferencija

je okupila predstavnike institucija, pčelare, stručnjake i međunarodne partnere iz Crne Gore i Slovenije, sa ciljem razmjene iskustava i promocije inovacija u oblasti pčelarstva. Tokom obraćanja na konferenciji, generalni direktor Direktorata za poljoprivredu Miroslav Cimbaljević govorio je o

značaju razvoja pčelarstva, podrške lokalnim proizvođačima i važnosti povezivanja institucija, zajednice i mladih u očuvanju biodiverziteta i održive poljoprivrede.

Pčelarstvo nije samo poljoprivredna djelatnost, već važan segment očuvanja prirode, ruralnog razvoja i

zdravije budućnosti za sve građane. Zajedničkim djelovanjem možemo stvoriti održiv sistem koji podržava i proizvođače i životnu sredinu – poručio je Cimbaljević.

Dok je direktorica Zavoda „Krog” mr Emina Hadžić u obraćanju istakla:

Ovu tradiciju i ovo znanje danas donosimo vama — ne kao gotov recept koji se preslikava, već kao inspiraciju i partner s kojim zajedno gradite svoju priču.

Na jednom od panela konferencije govorio je i Ranko Bogavac, načelnik Direkcije za inspekcijske poslove, koji je ukazao na značaj institucionalne podrške i unapređenja standarda u oblasti pčelarstva i bezbjednosti proizvoda.

Uroš Kozjek, slovenski pčelar i apiterapeut, osnivač i vlasnik apiturističkog posjeda Apiturizem Kr' Bee, predstavio je održive prakse koje spajaju tradicionalna znanja i savremene pristupe zaštiti pčela. Dok je Tjaša Stankovič, slovenska biološkinja, pčelarka, apiterapeutkinja i turistička voditeljka, koja rukovodi Zavodom „Čebela”, prezentirala edukativne programe apipedagogike, kao i program apiterapije.

Samim tim podsticanje većeg uključivanja žena i mladih u pčelarstvu u Crnoj Gori biće jedan od ključnih ciljeva. Organizacija zajedničkih manifestacija, poput Svjetskog dana pčela, ojačaće kulturne veze između Slovenije i Crne Gore i podstaći međunarodnu saradnju. Kroz saradnju sa slovenačkim partnerima, Berane dobija

priliku da razvije slične modele — od edukativnih programa i turističkih tura vezanih za pčelarstvo do stvaranja novih proizvoda i usluga koje mogu doprinijeti prepoznatljivosti opštine kao destinacije održivog turizma. Ovakav pristup može značajno ojačati lokalnu ekonomiju, otvoriti prostor za nova radna mjesta, posebno za žene i mlade, te doprinijeti boljoj valorizaciji prirodnih resursa ove sredine na sjeveru naše zemlje. U diskusije se uključivao, sa konkretnim primjerima iz prakse i predsjednik beranskog udruženja pčelara Vesko Vešović, dok se za domaćinsku dobrodošlicu postarao potpredsjednik Opštine Božo Premović.

MOST SARADNJE CRNE GORE I SLOVENIJE

Predsjednica slovenačkog instituta „Krog” Emina Hadžić podsjetila je da je ova organizacija manifestaciju „Održivo i inkluzivno pčelarstvo” zamislila kao most između dvije zemlje, dvije tradicije i jedne zajedničke ljubavi prema pčelama i prirodi.

Zavod „Krog” je međunarodna razvojna nevladina organizacija sa sjedištem u Sloveniji, koja djeluje na području ljudskih prava, rodne ravnopravnosti, socijalne inkluzije, ekonomskog osnaživanja, rada sa mladima, međunarodne razvojne saradnje i sl. Projekte sprovodimo u Sloveniji, zemljama jugoistočne Evrope, sjeverne Afrike i Bliskog istoka. Kada smo prvi put razgovarali o ideji da se Svjetski dan pčela obilježi ovdje, u Beranama, znali smo da bismo pravo mjesto. Berane — grad okružen planinama, rijekama i čistim pašnjacima — nosi u sebi sve ono što pčele traže i što svaki pčelar sanja. A i zajednica koja stoji iza pčelarstva ovdje to potvrđuje.

Slovenija je inicirala Svjetski dan pčela kod Ujedinjenih nacija — datum koji obilježavamo 20. maja, na rođendan Antona Janše, slovenačkog pčelara i pionira savremenog pčelarstva iz 18. vijeka. Za nas Slovence, pčelarstvo nije samo zanat. To je identitet, kultura i odgovornost. Imamo više od 10 000 aktivnih pčelara i pčelarki u zemlji od svega dva miliona stanovnika. Svaka peta porodica u nekim ruralnim

Crne Gore Radule Miljanić. U svom obraćanju poseban akcenat stavio je na značaj pčela i potrebu njihove zaštite na globalnom nivou.

Kada se pomene pčela, prva asocijacija je med. Međutim, osim pčelara i stručnjaka, malo ko zna da je njena najveća vrijednost zapravo oprašivanje. Med i ostali pčelinji proizvodi predstavljaju nagradu pčelarima za njihov trud i brigu o pčelama, ali je to neuporedivo manja vrijednost od doprinosa koji pčele daju oprašivanjem biljaka. Zahvaljujući njima proizvodi se veliki dio hrane koju svakodnevno konzumiramo – od voća, povrća i žitarica do krmnog bilja za stočarstvo. Brojne studije pokazuju da je vrijednost oprašivanja deset do pedeset puta veća od vrijednosti svih pčelinjih proizvoda zajedno. Upravo ta, naizgled nevidljiva, uloga pčela presudno doprinosi očuvanju biodiverziteta i prirodne ravnoteže.

Zato naša poruka glasi: „Ulažimo u pčelarstvo kako bismo sačuvali jednu od najznačajnijih grana poljoprivrede“. Međutim, da bi pčelarstvo moglo uspješno da funkcioniše, ne smijemo

krajevima ima košnicu. Naša carniolska pčela zaštićena je geografskim porijeklom i poznata je širom svijeta po mirnoći, radnoći i otpornosti. Ovu tradiciju i ovo znanje donosimo vama — ne kao gotov recept koji se preslikava, već kao inspiraciju i partnerstvo u zajedničkom stvaranju vaše priče. Da bismo bili ovdje zajedno, bio je potreban trud mnogih. Zahvaljujem Ambasadi Republike Slovenije u Crnoj Gori na podršci, Opštini Berane i njenom Sekretarijatu za poljoprivredu, što je prepoznala vrijednost ovog projekta i otvorila svoja vrata slovenačko-crnogorskom dijalogu o pčelarstvu, Savezu pčelarskih organizacija Crne Gore i Pčelarskom udruženju „Berane“ za saradnju. Hvala NLB Banci AD Podgorica, čija je podrška omogućila da jutarnji program sadnje lipa i dječijeg progama postane istinska svečanost za cijelu zajednicu — djecu, porodice, mlade pčelare/pčelarke – obratila se domaćinima i gostima gospođa Hadžić.

Pčele nas nečemu uče — nečemu što ljudska bića često zaboravljaju. One grade zajednicu. Svaka pčela ima svoju ulogu, ali košnica opstaje samo kad rade zajedno. Nema jakih ili slabih, nema važnih i nevažnih — ima samo zajednice koja živi ili ne živi. Zato neka ova konferencija bude početak jedne takve košnice — slovenačko-crnogorske saradnje koja će rasti, mijenjati se i donositi nova znanja, nove projekte, nova prijateljstva – poručila je Hadžić, uvjerena da svi vjeruju kako mala, neumorna stvorenja od pola grama mogu biti

kamen temeljac boljeg svijeta.

OPRAŠIVANJE IMA PREDNOST

Predstavnicima Ambasade Slovenije, lokalne uprave, resornog ministarstva, mališanima i njihovim vaspitačicama, dragim pčelarima, predstavnicima medija i brojnim uglednim gostima obratio se i predsjednik Saveza pčelarskih organizacija

DOBRE POLJOPRIVREDNE PRAKSE

Pohvalivši inicijativu organizatora, Miroslav Cimbaljević izrazio je očekivanje da će primjena dobrih poljoprivrednih praksi iz Slovenije, jednog od svjetskih lidera u ovoj oblasti, značajno doprinijeti daljem razvoju pčelarstva u Crnoj Gori.

U narednom periodu poseban fokus biće stavljen na diverzifikaciju proizvodnje, kako med ne bi ostao jedini pčelinji proizvod na tržištu. Pčelari treba da prošire asortiman kroz proizvodnju matične mliječi, propolisa i pčelinjeg otrova, jer upravo ti proizvodi, uz razvoj apiturizma, mogu obezbijediti sigurniji i stabilniji prihod. Apiturizam predstavlja dodatni zamajac turističke ponude i može potencijale sjevera Crne Gore pretvoriti u konkretnu ekonomsku korist – istakao je Cimbaljević.

Kako bi podržalo razvoj ovog sektora, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede kroz ovogodišnji agrobudžet opredijelilo je 400.000 eura za Program unapređenja pčelarstva. Od tog iznosa, 70.000 eura namijenjeno je nabavci visokokvalitetnih pčelinjih matica, dok je isti iznos predviđen za unapređenje kvaliteta pčelinjih proizvoda i sprovođenje mjera zdravstvene zaštite pčelinjih društava od varoe. Za nabavku sertifikovanog voska i njegovu preradu izdvojeno je 50.000 eura, dok je 150.000 eura opredijeljeno za modernizaciju pčelarske opreme, uključujući nabavku košnica i električnih ograda za zaštitu pčelinjaka od divljači. Dodatnih 40.000 eura predviđeno je za nabavku kontejnera i prikolica za seleće pčelarstvo, dok će 20.000 eura biti usmjereno na edukaciju pčelara kroz školu pčelarstva i nabavku stručne literature.

Na taj način država postepeno usklađuje domaći pčelarski sektor sa standardima Evropske unije. Jačanjem konkurentnosti, modernizacijom proizvodnje i stručnim usavršavanjem, crnogorski pčelari dobijaju priliku da na najbolji način iskoriste bogatstvo prirodnih resursa kojima naša zemlja raspolaže – zaključio je Cimbaljević.

izgubiti ni pčelare. Ako nestanu pčelari, nestaće i košnice, oprašivači, ali i znanje, iskustvo i vještine neophodne za očuvanje pčelinjih zajednica. Zato se s pravom postavlja pitanje da li društvo u dovoljnoj mjeri prepoznaje stvarnu vrijednost pčelarstva i njegov značaj za očuvanje prirodne ravnoteže. Dok pčele oprašuju, opstaju biljni i životinjski svijet, a samim tim i čovječanstvo. Zato je očuvanje pčelarstva pitanje dugoročne sigurnosti i opstanka života na Zemlji – istakao je Miljanić.

On je naglasio da savremeni način života, tehnološki razvoj i posljedice klimatskih promjena sve više ugrožavaju opstanak medonosne pčele, zbog čega je neophodno zajedničko djelovanje svih relevantnih aktera.

Na nama je da istrajemo u toj borbi i da otklanjamo uzroke koji ugrožavaju zdravlje medonosne pčele. Moramo shvatiti da pčelarstvo zaslužuje posebnu pažnju, ne samo vrijednih pčelara, njihovih udruženja, Saveza i resornog ministarstva, već i čitavog društva. Samo zajedničkim djelovanjem možemo sačuvati pčele, unaprijediti pčelarstvo i obezbijediti zdraviju životnu sredinu i kvalitetniju hranu za buduće generacije – poručio je Miljanić.

Na kraju obraćanja zahvalio je magistrici Emini Hadžić, predsjednici Instituta „Krog” iz Slovenije i nosiocu projekta, Ambasadi Republike Slovenije, lokalnoj upravi Berane sa njenim ustanovama i organizacijama, NLB Banci, kao i članovima Udruženja pčelara „Uljanik” iz Berana, koji su

PRESTIŽNI DATUM

Veliko zadovoljstvo što je jedan od učesnika ovog značajnog događaja izrazio je, u ime Ambasade Republike Slovenije, savjetnik ministra Borut Valenčič.

Danas obilježavamo Svjetski dan pčela, koji se proslavlja 20. maja i koji je, na inicijativu Slovenije, jednoglasno ustanovljen u Ujedinjenim nacijama 2017. godine. Od tada se ovaj datum svake godine obilježava ne samo u Sloveniji, već i širom svijeta, posredstvom naše diplomatsko-konzularne mreže. Naravno, obilježava se i u Crnoj Gori, što me posebno raduje.

Zašto baš 20. maj? Na taj dan 1734. godine rođen je Anton Janša, pionir modernog pčelarstva i prvi učitelj pčelarstva na dvoru habzburške carice Marije Terezije. Primjenom metoda koje su u to vrijeme koristili kranjski pčelari, Janša je napravio pravu revoluciju u tadašnjem pčelarstvu.

Ova konferencija predstavlja nastavak veoma uspješne saradnje započete prošle godine u Plavu, gdje smo zajedno organizovali sličan skup. Zato želim da uputim posebnu zahvalnost gospođi Emini Hadžić sa Instituta „Krog”, koja je bila pokretač i glavni organizator ovih konferencija. Međutim, ovakav događaj ne bi bilo moguće realizovati bez podrške brojnih partnera, zbog čega iskreno zahvaljujem Opštini Berane, Savezu pčelarskih organizacija Crne Gore, Udruženju pčelara „Uljanik” Berane, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Turističkoj organizaciji Berane, Fakultetu za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju, NLB Banci Podgorica, kao i svima koji su doprinijeli organizaciji današnje konferencije.

Posebnu dobrodošlicu upućujem i dragim gostima koji su na ovaj skup doputovali iz Slovenije. Izuzetno mi je drago što je Ambasada Republike Slovenije bila u prilici da finansijski podrži organizaciju današnje konferencije. Takođe, želim da podsjetim da je Ambasada, uz veliku pomoć Opštine Plav i lokalnog udruženja pčelara, prošle godine organizovala obilježavanje Svjetskog dana pčela u Plavu – rekao je Valenčič.

Na kraju obraćanja uputio je iskrene čestitke građanima Crne Gore povodom državnog praznika – 20 godina nezavisnosti Crne Gore.

uspješno organizovali ovu svečanost.

Sa iskrenom željom da nam ovaj dan, proveden u predivnom ambijentu, ostane u lijepom sjećanju, uvjeren sam da smo napravili još jedan važan korak u interesu naših pčela. Hvala svima koji ste odvojili vrijeme i svojim prisustvom dali poseban značaj ovoj

manifestaciji – zaključio je Miljanić.

DOBRA SARADNJA O I ORGANIZACIJA O

Na panelu je o karakteristikama crnogorskog pčelarstva govorio Ranko Bogavac, koji je posebno istakao dobru organizovanost pčelarskih udruženja i Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore, kao i kontinuiranu podršku sektoru kroz mjere Agrobudžeta.

Kvalitet crnogorskog meda je neupitan, a u ukupnoj proizvodnji dominantno je zastupljen poliflorni med. U Crnoj Gori uzgaja se oko 118.000 pčelinjih društava na blizu 280 registrovanih gazdinstava. Pčelarstvo je zastupljeno od najnižih primorskih nadmorskih visina do visokoplaninskih predjela, poput Durmitora, gdje se pčele uzgajaju i na visinama od oko 1.500 metara nad morem. Veliki broj pčelara praktikuje selekciju pčelarstva, koristeći bogatstvo različitih medono-

snih biljaka kojima naša zemlja obiluje, što je detaljno prikazano i u „Atlasu medonosnih biljaka Crne Gore“.

Ipak, zabrinjava mali broj mladih ljudi i žena koji su nosioci registrovanih pčelarskih gazdinstava i kojima pčelarstvo predstavlja osnovni ili značajan izvor prihoda. Takođe, potrebno je unaprijediti selekciju i uzgoj matica, dok se prodaja meda i dalje najvećim dijelom odvija direktno na gazdinstvima.

S druge strane, primjetan je rast organskog pčelarstva, pa danas u Crnoj Gori postoje gazdinstva sa više od 500 pčelinjih zajednica u organskoj proizvodnji. Pčelarstvom se bave ljudi različitih zanimanja i nivoa obrazovanja, što ovoj djelatnosti daje posebnu vrijednost i širinu.

Govoreći o savremenim trendovima, Bogavac je naglasio da se ponuda pčelinjih proizvoda kontinuirano proširuje i da, pored meda, obuhvata propolis, matičnu mliječ, vosak, pergu i druge proizvode. Posebno je izdvojio sakupljanje pčelinjeg otrova – apitoksina, koji nalazi primjenu u farmaceutskoj i kozmetičkoj industriji.

Riječ je o veoma zahtjevnom poslu, ali i izuzetno vrijednom proizvodu, čija se cijena na tržištu kreće od 30.000 do čak 100.000 eura po kilogramu – kazao je Bogavac.

On je istakao da izgradnja apikomora, koje služe za potrebe apiterapije, postaje sve značajniji sadržaj na pčelarskim gazdinstvima. Ljekovita svojstva vazduha iz košnica koriste se kao pomoć u tretmanu respiratornih i pojedinih drugih zdravstvenih tegoba.

Poseban razvoj bilježi i apiturizam, koji turistima pruža priliku da se na licu mjesta upoznaju sa životom medonosnih pčela, radom pčelara i proizvodnjom pčelinjih proizvoda. Ovaj vid turizma uspješno se povezuje sa drugim oblicima turističke ponude, kroz upoznavanje prirodnih ljepota, kulturne baštine i gastronomije određenog kraja.

Priprema hrane i napitaka na bazi meda dodatno obogaćuje turističku ponudu i predstavlja atrakciju za domaće i strane posjetioce. Istovremeno, sve je uočljivije prisustvo pčelinjih proizvoda na sajmovima, izložbama i drugim manifestacijama, kao i na prodajnim mjestima koja bilježe veliki broj posjetilaca, poput trgovačkih centara, hotela, etno sela i drugih turističkih destinacija.

DESETKA ZA PREDAVANJE

U Beranama je 19. maja 2026. godine održano stručno predavanje na temu „Kvalitet i autentičnost meda – uloga laboratorije u zaštiti pčelara i potrošača”, koje je na izuzetno stručan, pristupačan i zanimljiv način održala Sanja Savković, analitičarka i palinolog iz Laboratorije za kvalitet i bezbjednost hrane Fakulteta za prehrambenu tehnologiju, bezbjednost hrane i ekologiju Univerziteta Donja Gorica. Predavanje je organizovano u susret 20. maju – Svjetskom danu pčela, s ciljem promocije značaja laboratorijske kontrole kvaliteta meda, zaštite autentičnih proizvoda i jačanja povjerenja potrošača u domaći med. Tokom predavanja predstavljeni su najvažniji parametri kvaliteta i autentičnosti meda, kao i savremene laboratorijske metode koje omogućavaju utvrđivanje njegovog hemijskog sastava, botaničkog i geografskog porijekla, svježine, ali i otkrivanje eventualnih falsifikata.

U uvodnom dijelu bilo je riječi o medu kao složenom prirodnom proizvodu čiji kvalitet zavisi od sadržaja ugljenih hidrata, enzima, organskih kiselina, minerala i drugih biološki aktivnih sastojaka. Naglašeno je da laboratorijska analiza predstavlja najpouzdaniji način potvrđivanja autentičnosti meda i zaštite potrošača

od falsifikovanih proizvoda. Posebna pažnja posvećena je fizičko-hemijskim parametrima kvaliteta. Objasnjeno je značaj određivanja sadržaja vlage, jednog od najvažnijih pokazatelja stabilnosti meda. Povećan sadržaj vode pogoduje razvoju osmofilnih kvasaca i procesu fermentacije, što može dovesti do promjene ukusa, mirisa i ukupnog kvaliteta proizvoda. Istaknuto je da maksimalni dozvoljeni sadržaj vlage u medu iznosi 20%. Govoreći o pH vrijednosti i slobodnim organskim kiselinama, Savković je pojasnila da med prirodno ima kiselu reakciju, najčešće u rasponu od pH 3,2 do 5,5, što doprinosi njegovoj mikrobiološkoj stabilnosti. Povećan sadržaj slobodnih kiselina može ukazivati na fermentaciju i nepravilno skladištenje, dok zakonski dozvoljena granica iznosi 50 meq/kg.

Prisutnima je predstavljen i značaj električne provodljivosti kao pokazatelja mineralnog sastava meda, koji omogućava razlikovanje cvjetnog meda od medljikovca. Cvjetni med, po pravilu, ima nižu električnu provodljivost, dok medljikovac bilježi više vrijednosti zbog većeg sadržaja minerala, poput kalijuma, kalcijuma, magnezijuma i natrijuma.

Poseban dio predavanja bio je posvećen enzimima u medu, prije svega diastazi, koja predstavlja jedan od najvažnijih pokazatelja svježine i eventualne termičke obrade. Dijastazna

aktivnost izražava se u DN jedinicama, a zakonski propisana minimalna vrijednost iznosi 8 DN. Njeno smanjenje može ukazivati na pregrijavanje ili dugotrajno skladištenje meda.

Predstavljen je i značaj hidroksimetilfurfurala (HMF), čije povećane vrijednosti ukazuju na pregrijavanje, nepravilno skladištenje ili produženo čuvanje proizvoda.

Govoreći o sastavu ugljenih hidrata, predavačica je naglasila da fruktoza i glukoza čine najveći dio sastava meda i predstavljaju važne pokazatelje njegove autentičnosti. Njihov međusobni odnos određuje i brzinu kristalizacije – med sa većim sadržajem glukoze kristališe brže, dok medovi bogatiji fruktozom duže ostaju u tečnom stanju.

Veliko interesovanje učesnika izazvala je melisopalinološka analiza, koja omogućava identifikaciju polenovih zrna i pouzdano određivanje botaničkog i geografskog porijekla meda. Kroz mikroskopske preparate različitih biljnih vrsta prikazan je značaj polenovog spektra u potvrđivanju autentičnosti proizvoda. Osim polena, analiziraju se i elementi medne rose, kvasci i druge mikroskopske strukture koje pružaju dodatne informacije o kvalitetu i porijeklu meda.

Posebno zanimanje izazvalo je predstavljanje stabilnih izotopskih analiza (EA-IRMS), koje danas predstavljaju zlatni standard u otkrivanju falsifikovanja meda dodatkom stranih šećera. Ova metoda omogućava razlikovanje prirodnog meda od sirupa proizvedenih od kukuruza ili šećerne trske na osnovu izotopskog potpisa ugljenika.

Na kraju predavanja istaknuto je da laboratorijska analiza nije samo instrument kontrole kvaliteta, već jedan od najvažnijih mehanizama zaštite poštenih proizvođača, očuvanja tržišne vrijednosti domaćeg meda i jačanja povjerenja potrošača.

Završna poruka bila je da autentičnost meda mora biti potvrđena naučnim dokazima, a da savremene laboratorijske metode predstavljaju temelj sigurnosti, transparentnosti i povjerenja u proizvode koji svakodnevno dolaze do potrošača.

B.K.

POSTAVLJENE KOŠNICE NA TERASI UPRAVNE ZGRADE

Održivost danas nije izbor, već odgovornost. Upravo iz tog uvjerenja sve članice NLB Grupe postale su potpisnice Principa Ujedinjenih nacija za odgovorno bankarstvo, čime su se formalno obavezale da svoje poslovanje usklade sa ciljevima održivog razvoja, očuvanja životne sredine i društvene odgovornosti, te da aktivno doprinose izgradnji održive budućnosti.

Za NLB održivost nije apstraktan pojam, već vrijednost koja se svakodnevno živi kroz odluke, partnerstva i inicijative. Ta vizija ne ostaje zapisana samo u strategijama i politikama, već se pretače u konkretne, vidljive aktivnosti u zajednicama u kojima banka posluje.

Povodom Dana planete Zemlje, NLB Banka započela je novu priču – priču o važnosti pčela, njihovoj ulozi u očuvanju biodiverziteta i inicijativama koje doprinose razvoju urbanog pčelarstva u Crnoj Gori. U saradnji sa Savezom pčelarskih organizacija Crne Gore, na terasi upravne zgrade Banke

postavljene su košnice, čime je jedan gradski prostor dobio novu, ekološku dimenziju i postao mali, ali dragocjen ekosistem.

– U NLB-u održivost ne posmatramo kao izdvojeni cilj, već kao dio svakodnevnog načina razmišljanja i djelovanja – poručio je Martin Leberle, predsjednik Upravnog odbora NLB Banke. – Kroz život i rad u ovom regionu lično sam se uvjerio koliko su priroda i zajednica snažno povezane. Inicijative poput urbanog pčelarstva podsjećaju nas da i najmanjim, pažljivo osmišljenim korakom – čak i u samom srcu grada – možemo dati doprinos očuvanju prirodne ravnoteže i stvaranju zdravijeg okruženja za generacije koje dolaze.

Ova simbolična inici-

jativa dodatno ukazuje na činjenicu da su pčele neizostavan dio prirodne ravnoteže i jedan od ključnih stubova biodiverziteta, čak i u urbanim sredinama. Istovremeno, pokazuje da održivost često započinje upravo tamo gdje živimo i radimo – kroz svjesne i promišljene odluke koje povezuju prirodu, ljude i odgovorno poslovanje.

Podrškom pčelarstvu i promocijom urbanog pčelarstva, NLB Banka nastavlja da gradi most između globalnih ciljeva održivosti i lokalnih priča koje čine stvarnu razliku. Jer, kao i u prirodi, održivi sistemi grade se na međusobnoj povezanosti, povjerenju i dugoročnom razmišljanju.

NLB Banka AD Podgorica članica je NLB Grupe, najveće slovenačke finansijske grupacije, koja je, osim u Sloveniji, prisutna i na šest tržišta jugoistočne Evrope, regiona koji smatra svojim domaćim tržištem. Nakon spajanja sa Komercijalnom bankom 2021. godine, postala je druga najveća finansijska institucija u Crnoj Gori. Sa više od 370 zaposlenih i mrežom od 22 filijale pruža usluge klijentima u 13 gradova širom zemlje.

Za sve dodatne informacije možete kontaktirati Sektor za strateški

marketing i komunikacije na adresu: komunikacije@nlb.me.

Ugovor o donaciji, kojim je ozvaničena saradnja između Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore i NLB Banke, potpisali su predsjednik SPOCG Radule Miljanić i predsjednik Upravnog odbora NLB Banke Martin Leberle.

Jedan od prioriteta zadatka definisanih ovim dokumentom odnosi se na partnerstvo pomenutih subjekata, koje će u narednom periodu donijeti dugoročne pozitivne promjene za prirodu i zajednicu.

– Pčelari, u suštini, nijesu mnogo zahtjevni, i pored obimnog i veoma odgovornog posla koji obavljaju na pčelinjacima. Zato nam je svaka pomoć i podrška dobrodošla kako bismo nastavili da unapređujemo ovu lijepu djelatnost i proizvodimo kvalitetan crnogorski med, koji je već stekao status prepoznatljivog brenda. Samim tim, razumijevanje čelnih ljudi NLB Banke za naše aktivnosti mnogo znači ovom sektoru i jednoj od najvažnijih grana poljoprivrede u Crnoj Gori – rekao je Miljanić nakon potpisivanja ugovora.

Tom prilikom dragom gostu poklonio je knjigu „Atlas medonosnih biljaka Crne Gore“, a potom upoznao gospodina Leberlea sa radom Saveza pčelarskih organizacija Crne Gore i proizvodnim kapacitetima „Kuće meda“.

B. K.

SVIJET NAUKE : INVERTOVANI MED KAO VRHUNSKA PRIHRANA PČELINJIH DRUSTAVA

LABORATORIJSKA ANALIZA PRIJE UPOTREBE

Nema habanja rilica niti stradanja pčela u preradi, kao što je to slučaj sa šećerom u bilo kom obliku. Da li je med najbolja hrana za pčelinje zajednice? Po svemu sudeći odgovor može biti potvrđan i odričan.

Med jeste najbolja prirodna hrana za pčele iz više razloga. Prvi i najvažniji razlog je taj što je med njihova prirodna hrana. Med sadrži vitamine, minerale, enzime, aminokiseline i mnoge druge sastojke koje čovjek ne može u potpunosti ni utvrditi ni objasniti.

Med je već invertovan, pa se pčele pri njegovom unošenju i lagerovanju u ćelije saća znatno manje troše. Na osnovu svega navedenog, med je idealna, ako ne i najbolja hrana za dopunu zaliha ili prihranu pčelinjih zajednica. Međutim, upravo u tom „savršenstvu“ leži i velika opasnost. Treba slobodno reći, to je „kocka“ pčelara, tj. rizik koji nosi med kao hrana.

Pa u čemu je problem kada znamo sve dobre strane meda? Med, čak i u malim količinama, može dovesti u opasnost čitav pčelinjak. Jednom prihranom možemo zaraziti jednu, dvadeset, sto ili više košnica. Naime, u medu mogu biti prisutne spore američke kuge legla, spore evropske kuge legla, spore nozemoze (*Nosema apis* i *Nosema ceranae*), spore krečnog legla i spore kamenog legla (češće u mediteranskim klimatskim područjima). Što se tiče virusa, opasnost je nešto manja, ali rizik svakako postoji. Moniloza (oboljenje jajovoda matice) dovodi do smanjenja nosivosti matice, pa zajednica stagnira i zaostaje u razvoju. Rješenje je zamena matice.

Onda slijedi logičko pitanje: zašto je šećer sigurnija prihrana? Na osnovu svega navedenog, šećer je sa zdravstvenog aspekta najsigurnija opcija za prihranu ili dopunu hrane, jer ne nosi rizik prenošenja zaraznih bolesti. Nije idealan, jer se pčele pri preradi šećera troše, ali nema epidemiološku opasnost kakvu može imati med. Sa ekonomske strane, med takođe nije idealno rješenje jer je skup. Da li postoji bezbjedna prihrana medom? Med jeste najbolja hrana za pčele, ali kako ga koristiti bez straha?

Neophodno je uraditi laboratorijsku analizu meda i provjeriti prisustvo spora i drugih uzročnika bolesti. Tek nakon dobijenih ispravnih nalaza može se pristupiti prihrani ili dopuni zaliha. U slučaju loših rezultata od prihrane medom treba odustati.

Odgovoran pčelar prvo odradi analize, pa tek onda donosi odluke. Međutim, prijeti još jedna opasnost kod prihrane medom, a to je grabež. Jak i opojan miris meda može izazvati opšti grabež na pčelinjaku, naročito ako se radi nepažljivo ili u nepovoljnim uslovima. Zato, posebno treba obratiti pažnju na medove intenzivnog mirisa, jer pažnja i preventiva nikada nijesu na odmet. Iz svega rečenog izvodimo jasan zaključak.

Budimo savjesni i odgovorni pčelari, jer cijena neodgovornosti može biti visoka, a to nikome nije u interesu. Prvo odraditi analiza meda, pa tek onda sve ostalo.

B. Koprivica

NASTAVLJENA TRADICIJA DRUŽENJA I PRIJATELJSTAVA

Da svi članovi i rukovodstvo podgoričkog udruženja pčelara, još od osnivanja, baštine tradicionalno dobru saradnju sa ostalim organizacijama i kolegama iz svih krajeva Crne Gore ovjereno je 21. maja, na obilježavanju slave Spasovdan. Tada su se u domu uzornog domaćina Radomira Bata Vujovića na Pričelju, kod Spuža, okupili dragi gosti iz Nikšića, Danilovgrada, Cetinja i Podgorice, kako bi evocirali uspomene sa prethodnih druženja, razmijenili iskustva i potvrdili stečena prijateljstva. Tako je i bilo!

U izvanrednom ambijentu lijepo uređenog dvorišta, za bogatom trpezom kraj bazena, nije falilo priče, prije svega o tekućoj pčelarskoj sezoni, zatim novitetima u ovoj oblasti, naravno, dosjetki i šala koje su neizostavan dekor na ovim divnim susretima. Prisutne je pozdravio predsjednik Udruženja Milan Bracanović i uz srdačnu dobrodošlicu čestitao Dan nezavisnosti i poželio ugodan boravak kod familije Vujović. Ovim povodom on je Batu uručio zahvalnicu za njegov nemjerljiv doprinos razvoju i afirmaciji značajnih projekata Udruženja, kao i naporima koje ulaže za prosperitet cjelokupnog pčelarstva u našoj zemlji.

Sa zadovoljstvom mogu konstatovati da naša druženja iz godine u godinu dobijaju novu dimenziju i da traju onako kako želimo. Mi ćemo i ubuduće nastojati da redovne aktivnosti upotpunimo sa novim susretima ne samo kod nas,

nego i u okruženju sa pobratimskim društvima – rekao je Bracanović, uz napomenu da je ovog puta izostalo prisustvo Kragujevcana, koji su poslali telegram čestitku, u kojoj su Podgoričanima čestitali slavu i poželjeli puno uspjeha u daljem radu.

Pozivu se kao i uvijek rado odazvao Marjan Gojković sa suprugom. Prisutnima se obratio i šef poljoprivredne službe Glavnog grada

Petar Nuculović ne štedeći komplimente na račun rezultata koje postiže podgoričko udruženje i obećao je nove benefite iz opštinskog budžeta.

Naš zadatak je da vam u okviru mogućnosti uvijek budemo na usluzi i pružimo neophodnu podršku. Vi ste jedan od najboljih primjera kako se sa dobrom organizacijom ostvaruju ciljevi pčelarstva i zato ćete uvijek imati razumijevanje sa naše strane – dodao je Nuculović i prenio pozdrave direktorice Zorice Pavićević, koja, zbog ranije preuzetih obaveza, nije mogla prisustvovati ovom lijepom događaju.

Na srdačnom prijemu i gostoprimstvu, u ime gostiju, domaćinima je zahvalio predsjednik nikšićkog udruženja Mijo Radulović.

B.K.

PČELARI ANDRIJEVICE OBILJEŽILI SLAVU 12. MAJA, NA DAN SVETOG VASILIJAS OSTROŠKOG

Poznati kao dobri i predusretljivi domaćini, predstavnici Udruženja pčelara „Andrijevice“ i ove godine organizovali su susret prijatelja u predivnom ambijentu na obali Lima, u restoranu „Ribarska kuća“, povodom krsne slave Udruženja – Svetog Vasilija Ostroškog, koja se obilježava 12. maja.

Kako i dolikuje, prisutne pčelare, ljubitelje pčelarstva i prirode, kao i sve goste, pozdravio je predsjednik Udruženja Dragan Đurković, poželjevši im ugodan boravak u vasojevičkom Polimlju.

– Ovo nije obično druženje uz kafu i čašicu rakije. Ovo je prilika da obnovimo drage susrete, razmijenimo iskustva, naučimo nešto novo, bez obzira na to koliko smo dugo u ovom poslu, i da ujedno podstaknemo što više mladih da počnu da se bave pčelarstvom, što je jedan od naših najvažnijih zadataka u predstojećem periodu – kazao je Đurković.

On je istakao da mu predstavlja veliko zadovoljstvo što se, uprkos radnom danu, odazvao veliki broj gostiju kako bi, kako je rekao, uveličali slavu Udruženja.

– Ova slava nama u Andrijevici mnogo znači, posebno zato što smo malo mjesto i malo udruženje, ali očigledno dovoljno cijenjeno da nas na ovaj naš praznik posjete kolege iz mnogih krajeva Crne Gore i regiona – dodao je Đurković.

Slavu je, u ime Udruženja pčelara Podgorice, čestitao predsjednik Mirko Šćepanović, ističući da je posebno zadovoljstvo doći kod manjih udruženja, koja moraju uložiti mnogo više truda kako bi sve proteklo kako dolikuje.

– Zato vam dugujemo iskrenu zahvalnost, svjesni koliko je snage i finansijskih sredstava potrebno da bi se dočekali gosti. Mi smo danas ovdje da podijelimo radost i uveličamo ovo pčelarsko druženje, jer su pčelari uvijek za jedan pas bliži jedni drugima od ostalih ljudi. Naša je obaveza da ljubav prema pčelama i pčelarstvu prenesemo na mlađe generacije, jer neće biti ni pčela ako ne bude pčelara – kazao je Šćepanović, zahvaljujući domaćinima na gostoprimstvu.

Za naš časopis Đurković je rekao da broj članova Udruženja varira, ali da je i dalje skroman.

– Trenutno imamo između 16 i 18 članova, a ono što zabrinjava jeste činjenica da članstvo stari. Ohrabruje, međutim, to što smo ove godine dobili četiri nova, mlada člana, što nam mnogo znači. Trudimo se da ih animiramo, pa je jedan od načina i današnja slava, na koju su pozvani mladi ljudi, uglavnom polaznici pčelarske škole „Komska pčelica“. Nakon prve generacije škole dobili smo devet aktivnih pčelara. Planiramo da, ukoliko obezbijedimo makar minimalna sredstva, naredne godine obnovimo školu, koja je prošli put bila veoma uspješna – kazao je Đurković.

Podsjetio je i da je ideja o obilježavanju slave Udruženja potekla još 2001. godine, te da je ova manifestacija iz godine u

godinu sve posjećenija.

Ove godine među gostima bili su predstavnici udruženja iz Bara, Sutomora, Podgorice, Danilovgrada, Kolašina, Mojkovca, Cetinja, Bijelog Polja, Berana, Tivta, kao i Arilja.

VELIKA PODRŠKA LOKALNE UPRAVE

– Da bismo organizovali jedno ovakvo druženje, najveću podršku imamo od Skupštine opštine Andrijevice i predsjednika opštine Željka Čulafića, kojem se ovom prilikom iskreno zahvaljujem. Imamo sreću što je i on pčelar, pa ima puno razumijevanja za naše potrebe. Naravno, zahvalni smo i drugim sponzorima koji prepoznaju naš rad i pomažu razvoj pčelarstva u Andrijevici – rekao je Đurković.

Govoreći o stanju u pčelarstvu, kazao je da je zima bila izuzetno povoljna.

– Zima je bila odlična za prezimljavanje. Pčele su izašle zdrave, jake i u dobroj kondiciji. Ova godina je, za sada, specifična zbog velikog broja vjetrovitih dana, koji isušuju nektar, pa su pčele nervoznije. Ipak, to ne mora značiti da godina neće biti dobra, jer su pčelinja društva ušla u snažan razvoj. Očekujem stabilizaciju vremena i vjerujem da bi ovo mogla biti solidna ili dobra godina. Međutim, na sjeveru je otprilike svaka četvrta ili peta godina normalna, dok su ostale uglavnom slabije. To pripisujem činjenici da se sve manje ljudi bavi poljoprivredom, voćarstvom i stočarstvom. Kako je pčelarstvo neraskidivo povezano s poljoprivredom, smatram da je upravo to jedan od glavnih razloga sve slabijih prinosa meda – ocijenio je Đurković.

Dodao je da Udruženje već godinama ima ustaljen kalendar aktivnosti.

– Organizujemo stručna predavanja i redovne sastanke na kojima uvijek obradimo makar jednu aktuelnu temu iz pčelarske prakse. Na svakom sastanku imamo predavača – nekada sam to ja, nekada kolege iz drugih udruženja ili stručnjaci iz okruženja. Upravo zbog tih predavanja naši članovi rado dolaze, jer uvijek mogu da čuju i nauče nešto novo – zaključio je Đurković.

G.M.

ZAHVALNICE

Za doprinos razvoju pčelarstva u Andrijevici uručene su zahvalnice: Skupštini opštine Andrijevice; predsjedniku Opštine Željku Čulafiću; predsjedniku Turističke organizacije Andrijevice Branku Đukiću; Radiju Andrijevice; novinarki Radija Andrijevice Olji Đukić; Branu Kadiću, uredniku časopisa „Pčelarstvo“; Nenadu Nikoliću, predsjedniku Udruženja pčelara Bar; Bačku Vlahoviću; Marijanu Peroviću; Dragoljubu Đekoviću; Dušku Jokiću; Miliji Madžgalju; Vladu Šebeku; Mirku Šćepanoviću; Gini Mandić; Lazaru Tomoviću; Mitru Lagatoru; Žaru Bobičiću; Jovu Jovanoviću; Milanu Bracanoviću; Aleksandru Mitroviću; Pantu Slavkoviću iz Arilja.

IZUZETAN USPJEH CRNOGORSKIH DOMAĆINA KOJI SU PONOVO „OKUPIRALI” 93. MEĐUNARODNI PČELARSKI SAJAM U NOVOM SADU

UKRASILI VITRINE VRIJEDNIM NAGRADAMA I PRIZNANJIMA

Međunarodni pčelarski sajam u Novom Sadu, 93. po redu, ostaće u lijepom sjećanju crnogorskim pčelarima, koji su pobrali pregršt nagrada i vrijednih priznanja na ovoj prestižnoj smotri pčelinjih proizvoda i opreme. Naime, Komisija za ocjenu kvaliteta, na čijem je čelu bio prof. dr Mića Mladenović sa Poljoprivrednog fakulteta u Zemunu, odlučila je, na osnovu ocijenjena 103 uzorka prijavljena od 62 učesnika, da dodijeli četiri zlatne, jednu srebrnu, dvije bronzane i 96 velikih zlatnih medalja. Među dobitnicima su i naši vrsni pčelari, što dovoljno govori o kvalitetu crnogorskog meda. Takođe, raduje činjenica da su plakete Novosadskog sajma uručene Svetlani Jovanović sa Cetinja, Ratku Aleksiću iz Nikšića i gazdinstvu Nikolić iz Bara. Njihovi medovi dobili su prijedlog za vrhunsko priznanje Novosadskog sajma.

Pogledajte zlatnu listu učesnika iz Crne Gore.

NIKOLIĆI OKIĆENI PLAKETAMA, DIPLOMAMA I MEDALJAMA

Slađana je, u ime supruge Nenada i porodice Nikolić, primila plakete, diplome i medalje i svojim šarmom i osmijehom stavila do znanja koleginicama i kolegama iz ove branše da je crnogorski med jedan od najboljih u Evropi i svijetu.

– Pčelarstvo je način života, odgovornost prema prirodi, pčelama i ljudima koji koriste naše proizvode. Naša pčelarska priča nastajala je godinama, uz mnogo rada, odricanja, učenja i neizmjernu ljubav prema

pčelama. Pčelarstvo nas je naučilo strpljenju, poštovanju prirodnih ciklusa i činjenici da se kvalitet ne može dobiti naprasno, već pedantnim i odgovornim svakodnevnim radom. Svaka tegla meda koju ponudimo kupcima rezultat je rada naših pčelica i naše stalne brige da im obezbijedimo najbolje moguće uslove.

Naša tri pčelinjaka smještene su na pažljivo odabranim lokacijama bogatim raznovrsnom medonosnom florom. Dva pčelinjaka su stacionarnog tipa: jedan je u selu Gornja Poda, na obroncima planine Lisinj, a drugi u crmničkom selu Godinje. Treći pčelinjak je selećeg tipa i nalazi se na Čevu, kod Cetinja.

Od početka željeli smo da budemo sigurni u kvalitet svog meda. Naravno, pčelar najbolje poznaje svoj proizvod, ali smatrali smo da je važno da kvalitet potvrde i nezavisni stručnjaci. Upravo iz te želje da kontroliramo kvalitet i saznamo gdje se naš med nalazi u odnosu na najbolje proizvođače, šaljemo uzorke na domaća i međunarodna ocjenjivanja meda.

Na tim takmičenjima med prolazi kroz detaljna ispitivanja. Stručne komisije ocjenjuju izgled, boju, miris, ukus, aromu, gustinu i ukupni utisak. Organoleptička i senzorna analiza omogućavaju da se objektivno procijene osobine meda i prepoznaju njegovi kvaliteti. Upravo su ta ocjenjivanja za nas bila dragocjena jer su potvrđivala ono u šta smo vjerovali – da trud uložen u pčelarstvo daje rezultate.

Tokom svih ovih godina naše pčelice i mi osvojili smo više od pedeset zlatnih medalja, pehara i priznanja iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Sjeverne Makedonije, što predstavlja veliko priznanje našem radu i kvalitetu proizvoda. Samo ove sezone osvojili smo petnaest nagrada, kažu Nikolići i ističu da su posebno ponosni na uspjeh ostvaren na ovogodišnjem 93. Međunarodnom poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu, jednom od najznačajnijih poljoprivrednih događaja u regionu.

– Novosadski sajam decenijama okuplja najbolje proizvođače, stručnjake i institucije iz oblasti

poljoprivrede i prehrambene industrije. Upravo zbog ugleda koji ova manifestacija ima, priznanja osvojena na njoj imaju posebnu težinu. Na tom prestižnom ocjenjivanju sva tri naša meda nagrađena su velikim zlatnim medaljama – planinski med sa Lisinja, cvjetni med iz Godinja i livadski med sa Čeva. Osim toga, dodijeljena nam je i plaketa novosadskog sajma kao vrhunsko priznanje za visok kvalitet meda sa naših pčelinjaka, što predstavlja krunu ovog izuzetnog uspjeha.

Ove nagrade za nas su potvrda da prirodni uslovi naših pčelinjaka, predan rad i briga o pčelama daju vrhunske rezultate, čime je prepoznato ono što svakodnevno nastojimo

da sačuvamo – prirodnost, kvalitet i autentičnost meda sa naših prostora. Ipak, pored svih priznanja, najveća nagrada je povjerenje naših kupaca.

Upravo zbog toga nikada ne prestajemo da učimo, usavršavamo se i provjeravamo kvalitet svojih proizvoda. Zato za nas med nije samo hrana – on je priča koju priroda piše, a pčelari i pčele zajedno stvaraju – poručili su Nikolići.

RATKU ALEKSIĆU TRI ZLATNE MEDALJE I POVELJA

Nikšićkom pčelaru Ratku Aleksiću, inače sekretaru pčelarske organi-

zacije, nikad kraja kada su priznanja za kvalitet meda u pitanju. Tradicionalni novosadski poljoprivredni sajam, ove godine 93. po redu, dodijelio je ovom svestranom nikšićkom entuzijasti tri velike zlatne medalje. Testirana su tri uzorka meda: šumsko-livadski med, med sa ljekovitog bilja i med u saću, i svi su nagrađeni najvećim priznanjem za kvalitet.

Kao već dobro poznatom pčelaru, strogi žiri ocjenjivača nije propustio priliku da Aleksića dodatno nagradi Poveljom novosadskog sajma za vrhunski kvalitet meda.

Sagovornik i dobitnik najvećih priznanja sa pčelama, uz pomoć kompletne porodice, druguje u selu Vidne, u Oputnim Rudinama, blizu Bilećkog jezera, a dio pčelinjaka ljeti seli do Donje Bukovice. Pčelarstvo je postalo sastavni dio života ove vrijedne porodice, koja ovom poslu prilazi krajnje ozbiljno i veoma stručno, koristeći najnovija saznanja koja prate savremenu pčelarsku praksu.

Ponovićemo ono što je rečeno u obraćanju Aleksiću na prošlogodišnjoj dodjeli priznanja u Novom Sadu: „Ni manje zemlje, ni boljeg kvaliteta meda“. Time je sve rečeno.

Sa svojim medovima Ratko Aleksić redovan je učesnik sajamske smotre „Medena Tuzla“, a nastupio je i na Međunarodnom sajmu u Beogradu, koji je organizovala Akademija pčelarstva i apiterapije Srbije. Svuda se okitio zlatnim medaljama i peharima za kvalitet.

Do ovogodišnjih priznanja Aleksić je već imao kolekciju od dvadeset zlatnih medalja i četiri zlatna

PRIZNANJE I BRANKU JOVOVIĆU

Branko Jovović, još jedan član nikšićkog pčelarskog udruženja, nagrađen je na ovogodišnjem Novosadskom sajmu. Njegov uzorak planinskog meda zaslužio je veliku zlatnu medalju za kvalitet meda. To je novo priznanje za ovog vrijednog pčelara, koji pčele seli od primorja do Durmitora. Jovović je prošle godine na Sajmu u Beogradu nagrađen zlatnim peharom za kvalitet meda. Pošto nije bio prisutan u Novom Sadu, njegovu nagradu preuzeo je Ratko Aleksić.

pehara, a sada se kolekcija povećala na 23 zlatne medalje, uz specijalnu plaketu. Time se ne može pohvaliti nijedan pčelar u Crnoj Gori, što predstavlja jedinstven primjer i čast za pčelarsku organizaciju Nikšića.

– Na ovogodišnjem sajmu u Novom Sadu bio sam član delegacije poljoprivrednika Opštine Nikšić. Zadovoljstvo je okтити se najvećim priznanjima na tako prestižnom međunarodnom takmičenju. Time se potvrđuje kvalitet i tradicija mojih proizvoda, zaštićenih geografskom oznakom porijekla, koji dostojno reprezentuju kvalitet crnogorskog, a posebno meda sa nikšićkog područja, što me čini posebno srećnim i ponosnim – rekao nam je Aleksić.

B. K.

93.MPS POJEDINAČNA PRIZNANJA ROBNE GRUPE PČELINJI PROIZVODI I OPREMA ZA PČELARSTVO

PČELINJI PROIZVODI I OPREMA ZA PČELARSTVO 2026			
Br.lista	ŠIFRA		
3		BEČO BIBEZIĆ, Crna Gora	
428		Planinski med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
5		OMNIOL - VINARIJA ĐUKIĆ, Crna Gora	
459		Livadski med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
8		PČELINJACI NIKOLIĆ, Bar, Crna Gora	
445		Med - planinski (medljika), planina Lisinj	VELIKA ZLATNA MEDALJA
256		Med - livadski, Čevo - Cetinje	VELIKA ZLATNA MEDALJA
131		Med - cvetni, Godinje - Crmnica	VELIKA ZLATNA MEDALJA
11		DRAGAN PEJANOVIĆ, Podgorica, Crna Gora	
359		Med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
20		ZORAN CMILJANOVIĆ, Jablanovo, Bijelo Polje, Crna Gora	
441		Livadski med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
23		IVAN VUJANOVIĆ, Crna Gora	
444		Vrcani višecvetni livadsko - šumski med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
25		MURATOVIĆ ALIJA, BAR, Crna Gora	
378		Cvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
31		BUJKOVIĆ BOŽIDAR, Crna Gora	
549		Primorski višecvetni vrcani med iz grblja	VELIKA ZLATNA MEDALJA
32		BUJKOVIĆ RAJKO DARKO, Budva, Crna Gora	
511		Primorski višecvetni vrcani med iz grblja	VELIKA ZLATNA MEDALJA
35		SVETLANA JOVANOVIĆ, Cetinje, Crna Gora	
301		Med sa lokaliteta Bjelice (poliflorni)	VELIKA ZLATNA MEDALJA
276		Med sa lokaliteta Bobija (poliflorni)	VELIKA ZLATNA MEDALJA
288		Med sa lokaliteta Lovćen (poliflorni)	VELIKA ZLATNA MEDALJA
39		NIKOLA GVOZDENOVIC, Bar	
303		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
42		JOVOVIĆ BRANKO, Nikšić, Crna Gora	
552		Planinski med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
44		RATKO ALEKSIĆ, Crna Gora	
304		Saće u medu	VELIKA ZLATNA MEDALJA
300		Šumsko - livadski med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
297		Med sa lekovitim biljem	VELIKA ZLATNA MEDALJA
46		ELVIRA ŽALAC, Bar, Crna Gora	
5		Barski med od mediteranskog bilja, poliflorni	VELIKA ZLATNA MEDALJA
47		MILOMIR ĐALOVIC, Bijelo Polje, Crna Gora	
110		Prirodni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
48		MANDIĆ DRAŠKO, Kameno, Herceg Novi, Crna Gora	
291		Domaći prirodni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
61		PETAR BRANKOVIĆ, Bar, Crna Gora	
474		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
62		MEDOJEVIĆ ZORAN, Mojkovac	
201		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
63		MIODRAG VRATNICA, Podgorica, Crna Gora	
10		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
64		DANKO FURTULA, Podgorica, Crna Gora	
179		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
65		MIMO KORAC, Podgorica, Crna Gora	
176		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
66		MIHAILO KOVAČEVIĆ, Podgorica, Crna Gora	
7		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
67		VESKO ĐURIŠIĆ, Podgorica, Crna Gora	
285		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
68		MIRKO GOLUBOVIĆ, Podgorica, Crna Gora	
277		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
69		ŽELIKO VUJOTIĆ, Podgorica, Crna Gora	
29		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
70		KUĆA MEDA, Danilovgrad, Crna Gora	
492		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
71		ŠEBEK VLADIMIR, Bijelo Polje, Crna Gora	
197		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA
72		JOVAN ĐOKVUČIĆ, Bar, Crna Gora	
194		Višecvetni med	VELIKA ZLATNA MEDALJA

NAJJEFTINIJI I NAJEFIKASNIJI TRETMAN KOJI NE KONTAMINIRA MED

Kontrola varoe predstavlja velik izazov za pčelare. Ova sićušna grinja, veličine milimetar-dva, najopasniji je pčelinji neprijatelj. Varoe koloniziraju pčelinje leglo i razmnožavaju se u njemu, skrivaju se između hitinskih ploča pčela i sišu njihove tjelesne tečne materije i masno tkivo šireći pritom svojim ubodima virusne infekcije, zbog čega su pčele bez liječenja osuđene na smrt. Varoe su svuda, bilo da imate jednu ili stotinu košnica. Za pčelare oksalna je kisjelina „meki“ akaricid jer je otrovna za varou. Ona naima stvara kristale na njezinim ljepljivim reznjevima (njenim stopalima) te na ustima za hranjenje, koji odatle dospijevaju u njeno tijelo. Ljepljivi reznjevi sadrže vodeni sekret koji se veže za kristale oksalne kisjeline i podstiče njihov rast. To oštećuje vitalne organe grinje i ubija je. Pčela luči voštani premaz po nogama i cijelom tijelu koji je štiti od oksalne kisjeline, što znači da joj ne podliježe na isti način kao varoa, nego je može transportovati kroz pčelinju zajednicu. Samim tim organske kisjeline, kao što je oksalna, postaju sve popularnije među pčelarima zbog visoke uspješnosti i male vjerojatnosti da će varoa razviti rezistenciju na njih (Thompson et al. 2015, Adjlane i sur. 2016). Oksalna je kisjelina djelotvoran prirodni akaricid i jedno od najduže korištenih sredstava za borbu protiv varoe u Evropi jer se upotrebljava već više od tri decenije, a varoa dosad nije razvila rezistentnost na nju. Oksalnu kisjelinu karakterišu sljedeća svojstva: ona je jedno od najefikasnijih sredstava za borbu protiv varoe, sa stopom uspjeha od 98%, najjeftinije je rješenje za suzbijanje varoe, omogućuje najbrži tretman (koji traje od 10 do 20 sekundi po pčelinjoj zajednici), to je ekološki prihvatljiv tretman bez kontaminacije

Uređaj za sublimaciju oksalne kiseline

meda i pčelinjih proizvoda, tretiranje se sprovodi bez nepotrebnog uznemiravanja pčela (sublimacija kao rješenje u borbi protiv varoe sprovodi se bez otvaranja košnice). Oksalna kisjelina dolazi u dva kristalna oblika, kao bezvodna oksalna kisjelina i dihidrat oksalne kisjeline, koji se sastoji od 71,42% oksalne kisjeline i 28,58% vode (Riemenschneider i Tanifuji 2011). Oksalna se kisjelina izvorno dobijala iz biljaka roda *Oxalis*, pa joj otud i naziv. Može biti značajan sastojak suve mase nekih biljaka, kao na primjer lišća ciklame (12%), kakaa (4,5%), čaja (3,7%), spanaća (3,2%), rabarbare (2,4%) i blitve (0,69%) (Riemenschneider i

Tanifuji 2011). Koncentracija oksalne kisjeline u medu kreće se između 8 i 300 mg/kg (Charrière i Imdorf 2002), a proizvodi se i u ljudskom tijelu kao produkt metabolizma (NCBI 2018).

PRAG SMRTNOSTI KRPELJA

Određivanje praga invadiranosti varoe u pčelinjoj zajednici te njezina identifikacija i praćenje ključna je komponenta u borbi protiv nje, a pogrešna identifikacija može dovesti do nepotrebnog liječenja i rasipanja resursa (Ellis i Munns 2005, Boncristiani et al. 2021). Pravilna kvantifikacija varoe u pčelinjoj zajednici ključna je za dono-

šenje bilo kakvih odluka o tretiranju. Iako se varoe mogu vidjeti na odraslim pčelama golim okom, teško ih je uočiti na pčelama u pokretu, posebice s obzirom na činjenicu da se preferiraju hraniti na donjoj strani pčelinjeg abdomena (Ramsey et al. 2019). Zbog toga je praćenje populacije varoe ključan dio u borbi protiv nje (Moon i Wilson 2009). Za uspješno praćenje potrebno je znati trenutačno stanje populacije varoe i usporediti ga s ekonomskim pragom (razinom tolerancije), iznad čega broj varoa utječe na ekonomsku štetu pčelinje zajednice. Razina tolerancije iznosi tri varoe na sto pčela. Postoji mnogo različitih dijagnostičkih metoda za procjenu populacije varoe u pčelinjoj zajednici (Branco et al. 2006, Lee et al. 2010, Flores et al. 2015), no općenito se procjenjuje na dva načina:

- 1) brojenjem grinja po uzorku odraslih pčela i pretvaranjem dobivenih brojeva u omjer grinja i odraslih pčela (obično: omjer grinja / 100 odraslih pčela ili „stopa zaraze”) i
- 2) brojenjem grinja koje prirodno padnu na dno košnice. Omjer grinja / odraslih pčela daje indeks populacije

varoe bez obzira na veličinu pčelinje zajednice.

U upotrebi su tri metode za kvantificiranje populacije varoe u košnici prema omjeru broja grinja i broja odrasla pčela: upotreba etanola, šećera u

Oksalna kiselina i podrezana šprica kao dozator kiseline

prahu i ugljikova dioksida. Metoda upotrebe ugljikova dioksida vrlo je jednostavna, brza i praktična te sigurna za pčele. Provođa se tako da se sakupi oko 300 odraslih pčela s okvira s nepoklopljenim leglom, pri čemu treba paziti da se na tom okviru slučajno ne nađe matica. Pčele se broje „šablonski”, njihovim istresanjem u plastičnu čašu na kojoj se prethodno napravi mjerica za količinu (volumen koji zauzima oko 300 pčela). Pčele se nakon toga stavljaju u napravu za brojenje, kamo se potom ubacuje ugljikov dioksid, koji će ih za tridesetak sekundi uspavati. Slijedi protresanje aparata tako da varoe padnu na dno posude, gdje će se potom izbrojiti. Stopa invadiranosti varoom može se odrediti dijeljenjem broja varoa koje su pale na dno posude brojem pčela u uzorku. Primjerice, ako nakon trešnje na dno padne 15 grinja iz posude koji sadržava oko 300 pčela, stopa

invadiranosti jednaka je broju grinja (15) podijeljenom brojem pčela u uzorku (oko 300) te pomnoženim sa 100. Rezultat je u ovom primjeru 5 grinja / 100 pčela, iz čega proizlazi da je stopa invadiranosti 5%. Ta je stopa iznad praga tolerancije od 3% (3 varoe na 100 pčela), koji se smatra ekonomskim pragom podnosivosti varoe u pčelinjoj zajednici ispod kojeg nema ekonomske štete. Sve iznad 3% invadiranosti signal je da pčele hitno treba tretirati nekim sredstvom protiv varoe.

EFEKAT

Dosad su se najčešće upotrebljavali sintetski akaricidi (amitraz, kumafos,

OPREZ ZBOG ŠTETNOSTI

Studije akutne toksičnosti pokazuju da letalna doza čiste oksalne kiseline iznosi oko 375 miligrama po kilogramu tjelesne mase, odnosno oko 25 grama za čovjeka od 65 kilograma. Oksalna kiselina je agresivna, stoga svaki njeni rastvor i njene pare mogu izazvati iritaciju očiju i disajnog sustava. Uvijek treba nositi zaštitnu opremu (rukavice, zaštitne naočare i masku za disanje tokom isparavanja). Košnice tretiramo oksalnom kiselinom uvijek uz vjetar da bi se smanjio rizik od njenog udisanja.

Sublimacija se može raditi i u sezoni legla nekoliko puta

fluvalinat), no zbog subletalnih učinaka na medonosne pčele i razvoja otpornosti kod varoe (Elzen et al. 2000, Mathieu i Faucon 2000, Thompson et al. 2002, Rodríguez-Dehaibes 2005, Sammataro et al. 2005, Berry et al. 2013, Rinkevič 2020) postoji potreba za dodatnim učinkovitim aktivnim spojevima. Oksalna se kiselina učinkovito rabi već nekoliko desetljeća (Popov et al. 1989) bez izvješća o otpornosti grinja (Maggi et al. 2017). Mogući je razlog male vjerojatnosti razvoja rezistentnosti kod varoe brza razgradnja oksalne kiseline unutar košnice. Pčelari obično tretiraju svoje zajednice nakapavanjem otopine dihidrata oksalne kiseline (Charriere i Imdorf 2002, Rademacher i Harz 2006). Oksalna je kiselina najučinkovitija tijekom razdoblja bez legla (Gregorc i Planinc 2001, Gregorc et al. 2016) jer kemikalija ne može ubiti grinje koje se nalaze unutar zatvorenih stanica, no oksalna se kiselina može upotrebljavati jednom tjedno do tri tjedna kada je leglo prisutno u košnici (Gregorc i Planinc 2001, Jack et al. 2021). Sve su metode primjene oksalne kiseline pokazale učinkovitost, često rezultirajući smrtnošću varoe koja je veća od 90% (Rademacher i Harz

2006). Taj se efekat može popeti na gotovo 100% kod zajednica bez legla (Gregorc i Planinc 2001, Gregorc i Sampson 2019). Oksalna kisjelina ima vrlo malo ili nimalo negativnih učinaka na medonosnu pčelu (Ra-

demacher et al. 2017a). Zbog svojih visoko akaricidnih učinaka i niskih negativnih učinaka na pčele oksalna je kiselina i dalje važan pčelarski alat u borbi protiv varoe. U novije se vrijeme pokazalo da je sublimacija oksalnom kiselinom vrlo učinkovito sredstvo u borbi protiv varoe (Rademacher i Harz 2006, Rademacher et al. 2017). U znanstvenom radu iz 2015. godine nastalom na Sveučilištu u Brightonu prof. Francis L. W. Ratnieks dokazao je da je sublimacija najbolja metoda upotrebe oksalne kiseline između triju proučavanih metoda (sublimacije, nakapavanja i prskanja). Prvo, zahtijeva najmanju količinu oksalne kiseline da se postigne visoka smrtnost nametnika (97,7% smrtnosti varoe sa dozom od 2,25 grama oksalne kiseline po pčelinjoj zajednici). Drugo, sublimacija nije rezultirala nikakvom štetom po pčele ni u vrijeme tretmana ni četiri mjeseca nakon njega, sredinom proljeća. To je zapravo rezultiralo jačim proljetnim zajednicama. Razmnožavanje varoe usko je povezano sa reprodukcijom medonosne pčele jer se varoa može razmnožavati samo u njezinome zatvorenom leglu (Rosenkranz et al. 2010), stoga se razmnožavanje grinja u zajednici može zaustaviti držanjem

Za vrijeme sublimacije koristite zaštitnu opremu

matice u kavezu i prekidom ciklusa uzgoja legla medonosnih pčela. Nedostatak legla u zajednici tjera sve grinje na tijela odraslih pčela i onemogućuje im razmnožavanje. Prekid legla uklanjanjem zatvorenog legla ili zatvaranjem matica medonosnih pčela u kaveze popularan je u nekim evropskim zemljama i pokazao je da znatno smanjuje populaciju varoe u pčelinjim zajednicama (Maul i sur. 1988, Calis i sur. 1999, Wagnitz i Ellis 2010, Nanetti i sur. 2011, Pietropaoli i sur. 2012, Lodesani i sur. 2014, Giacomelli et al. 2016, Gregorc i sur. 2017).

METODA ISPARAVANJA-SUBLIMACIJA

Sublimacija se može provoditi na temperaturi iznad 2 °C, i to jedan tretman tijekom perioda bez legla (oko Božića), odnosno više tretmana kad je u košnici prisutno leglo (tijekom srpnja ili kolovoza). Način rada:

Zagrijte komoru sublimatora na radnu temperaturu od 200 do 230 °C, zatim postavite cijev sublimatora na prethodno napravljenu rupu na stražnjoj strani podnice. Preporučena doza iznosi gram dihidrata oksalne kiseline za zajednicu na jednom nastavku, odnosno dva grama za zajednicu na dva nastavka. Mjera je prosječna šprica, pri čemu je mililitar volumena šprice jednak gramu oksalne kiseline. Košnicu po završetku tretmana treba zatvo-

riti vlažnom krpom. Oksalna kiselina sublimira (prelazi iz čvrstih kristala u paru) i raspršuje se unutar košnice pokrivajući pčele i unutrašnji prostor košnice. Svi ulazi i otvori (poput leta i pukotina) trebaju biti zatvoreni da pare oksalne kiseline ne bi izlazile i smanjivale učinkovitost tretmana. Za isparavanje – sublimaciju oksalne kiseline potrebno je otprilike 10 do 15 sekundi. Preporučuje se da košnice ostanu zatvorene 10-15 minuta nakon

tretmana. Količina oksalne kiseline (dihidrata oksalne kiseline) koja se koristi iznosi između jednog i tri grama po košnici, iako je gram dovoljan samo za stvarno male košnice, a tri su grama potrebna za velike košnice, stoga su oko dva grama oksalne kiseline dovoljna po prosječnoj košnici. Oksalna kiselina počinje sublimirati na 157 °C, no na toj je temperaturi sublimacija spora, zbog čega bi tretman bio dugotrajan i postojala bi velika vjerojatnost taloženja unutar isparivača. U praksi je preporučeni temperaturni raspon između 200 i 230 °C. Često se pojmovi sublimacija i vaporizacija (isparavanje) brkaju i pogrešno upotrebljavaju. Bezvodna će oksalna kiselina zagrijana na temperaturu između 157 i 189 °C sublimirati, prelazeći izravno iz kristalnog u aerosolno stanje (ILO, 2009). S druge strane, grijanje dihidrata oksalne kiseline, koji u sebi osim oksalne kiseline sadržava i 28,58% vode (United States Environmental Protection Agency, 2015), na temperaturu od 101 °C prouzročit će topljenje kristala u tekućinu, a zatim isparavanje (ILO, 2009). Dakle, kod upotrebe dihidrata oksalne kiseline dolazi do njezina isparavanja (Jack, 2019). Na temelju svog dugogodišnjeg iskustva preporučujem kolegama pčelarima da zbog navedenih razloga izaberu sublimaciju oksalne kiseline.

mr B. NAJDOSKI

Slika Zaštitna oprema za rad s oksalnom kislinom

NAJVEĆA OPASNOST PRIJETI OD VELIKIH VRUĆINA I VAROE

Najvažniji posao u julu jeste da se sve stare i neproduktivne matice zamijene mladim, oplodjenim maticama koje će u narednim mjesecima, avgustu i septembru, obezbijediti da pčelinje društvo proizvede dovoljan broj pčela radilica, ukoliko to nije urađeno u junu. Inače, u pčelarskoj godini jul je, uz april i avgust, najosjetljiviji mjesec obzirom da se tada koriste posljednje paše. To je period kada se pčelari moraju izboriti sa varoom kako bi pomogli pčelama da odgoje kvalitetne zimske pčele. Ako pčelar nije u mogućnosti da pčele preseli na lokaciju gdje je bogatija paša, pčelama mora pomoći nužnim zlom, odnosno šećerom. Međutim, stručnjaci preporučuju da se šećer pomiješa sa medom da bi se dobili dobri rezultati jer prava vrijednost meda leži u sastojcima koji imaju presudan uticaj na život pčela. Oni ubrzavaju razvoj društava i u odnosu na šećer, podižu fiziološki kvalitet pčela.

Mnogi pčelari strahuju od mogućnosti da se prihranjivanjem medom ne prenesu neke bolesti pčela. Na sreću to

se rijetko dešava ako pčelar koristi med iz svojih košnica, a poželjno je da med bude stariji od dvije godine zbog nozemoze.

Stručnjaci, ipak, preporučuju da med prije korišćenja za prihranjivanje, treba dati na stručnu analizu, kako bi se utvrdilo da li u njemu ima sastojaka opasnih za pčele.

Međutim, najveći problem u ovom periodu je varoa. Ako je ima mnogo, onda je sigurno da će uzimljena društva biti ili slaba ili sa pčelama koje u najvećem broju neće dočekati proljeće jer im je ova bolest još u leglu oslabila fiziološku konstituciju. To je glavni razlog nestajanja pčela sredinom zime u košnicama u kojima je u julu i avgustu bilo varoe. Inače, jul je mjesec, u prosjeku, sa najvišim temperaturama i to od 23 do 36°C, a znaju biti i preko 40°C. Padavine su kratkotrajne i često praćene grmljavinama, a u pojedinim mjestima i prolomom oblaka sa gradom. Sunčanih sati je 300–340, pa i više. U julu u ravničarskim krajevima počinje paša suncokreta, u planinskim livade, a počinju pripreme

i planovi za selidbu na pašu vrijeska. Zbog čestih suša, u julu lučenje nektara bude slabo. Zbog niske vlažnosti zemljišta i vazduha (to se posebno odnosi na ravničarske krajeve) i zbog jake suše, paša može potpuno podbaciti.

OSNOVNI ZADACI

Ukoliko na lokaciji gdje se nalazi pčelinjak nema tekuće čiste vode onda se pčelama mora obezbijediti voda pomoću higijenskih pojilica. Ako neke stare matice nijesu još zamijenjene, to treba učiniti što prije, s tim da se moraju preduzeti i određene mjere protiv grabeži. Takođe, u ovom mjesecu mora se sprovesti i tretiranje protiv varoe i to samo kontaktnim sredstvima jer dimljenje ili bilo kakva špricanja nemaju nikakvog smisla zato što je 85% varoe u poklopljenom leglu. Nakon paše kestena, lipe ili neke druge biljke, pčelar mora obaviti pregled pčelinjih zajednica da bi vidio u kakvom su stanju zajednice i koje su njihove potrebe. Za većinu manjih pčelara kao i za one koji pčelare stacionarno, u julu je često bespšno vrijeme i zato treba posebno voditi računa o novoformiranim zajednicama kao i o njihovom razvoju. Dobro ih je stimulativno prihranjivati kao i proširivati prostor za leglo, ali vrlo pažljivo da se ne bi izazvao grabež. U ovo doba najbolje je prihranjivati pogačom koja i služi kao stimulativna prihrana.

Pri selidbi na bilo koju pašu treba biti jako oprezan i izbjegavati nagomilavanje velikog broja pčelinjih zajednica na jednom mjestu. U slučaju da paša podbaci, a varoa bude prisutna u većoj mjeri, može doći do vrlo ozbiljnih problema, a nije isključeno da do izražaja dođu razne bolesti koje prenosi, ali i aktivira varoa. To je jedan od glavnih uzroka gubitaka pčelinjih zajednica. U ovo doba, prilikom pregleda pčelinjih zajednica, dobro treba paziti na simptome pčelinjih bolesti, a u prvom redu na američku gnjiľoću. Ukoliko se primijeti sumnjivo leglo, obavezno treba obavijestiti stručnu osobu, odnosno veterinara koji će uzeti uzorke i poslati ih na analizu. Prema kvalitetu legla procjenjuje se vrijednost mladih matice u novoformiranim zajednicama i u onim zajednicama gdje su zamijenjene stare mladim maticama. Vrlo je važno naglasiti da se ni u kom slučaju ne smije dopustiti da pčelinja zajednica ostane na maloj količini meda ili da, kojim slučajem, pčele gladuju jer to, u velikoj mjeri, utiče na njihovu vitalnost i dalji razvoj. Kako je ovo najsušnije vrijeme u godini, pčelama uvijek mora biti dostupna čista voda. Nikako se ne smije dozvoliti da pojila ostanu bez vode. Na pčelinjaku se posebno mora voditi računa o eventualnoj pojavi grabeži i zbog toga ih ne treba držati slabe i bezmاتیčne zajednice. Grabež se može izazvati nepažnjom, prilikom pregleda, ostavljanjem okvira s medom koji su dostupni pčelama, pa makar to bilo veoma kratko. Pregledi se moraju obavljati brzo i to samo onda kada je to neophodno.

PRIPREMA SIRUPA I NJEGA NUKLEUSA

Krajem jula, početkom avgusta, dodajemo svakom pčelinjem društvu obogaćenu pogaču i šećerni sirup. Priprema sirupa zahtijeva veliki oprez!

KAKO SE ODBRANITI OD OSA I STRŠLJENOVA

Insekti kao što su ose i stršljeni nanose velike štete pčelinjacima. Postoji više metoda i načina za njihovo suzbijanje, a najefikasniji je da se unište njihova gnijezda u blizini pčelinjaka. Ose i stršljeni mogu se uništavati sakupljanjem u flaše u koje se sipa do polovine mješavina piva, usitnjene jabuke uz dodatak soka, šećera ili meda i postavljaju se na više mjesta oko pčelinjaka. Među prvima ovaj metod je uspješno primijenio u praksi naš poznati pčelar Bucko Krković (slika 1). Ipak, stručnjaci upozoravaju na sljedeće. Preporuke prodavaca zarad brzog profita pri prodaji bilo kakvih preparata za uništavanje osinjaka i stršljena može se završiti teškim posljedicama po osobe koje primjenjuju preparat. Isto tako, paljenje dijela tavana ili dijela krova gdje se nalaze ose nije siguran način da ih se riješite. Paljenjem i izazivanjem požara samo se podstiče agresivnost osa i mogućnost širenja vatre na sve djelove kuće, stana ili samog pčelinjaka.

Da bi se gnijezdo osa i stršljena u potpunosti odstranilo, potreban je detaljan pristup i višegodišnje iskustvo u radu sa uklanjanjem osinjaka i gnijezda stršljenova, kao i mikstura i mješavina od najmanje četiri do pet preparata koji se doziraju ne manje od 5-6 litara u brzom i jakom mlazu. Za to je potrebna profesionalna aparatura sa sertifikatom.

Uklanjanje njihovih gnijezda od strane nestručnih službi i pojedinaca neadekvatnim preparatima može imati jako velike posljedice po zdravlje osoba koje obavljaju te radnje.

Ima više primjera na pčelarskim sajtova o tome kako se sve pčelari brane od osa i stršljenova. Jedan od njih je preporučio i Zdravko Radulović iz Komana. —Uzmem flašu, bilo staklenu ili plastičnu, i u nju sipam pivo, otprilike 2 cm dubine i malo vode. Zatim dodam kašiku punu šećera. Napunim tako 10-15 flaša i stavim na svaku drugu ili treću košnicu. Nakon toga, svakoga sam dana pronalazio mrtve stršljene u flaši, a na moje iznenađenje, nalazio sam i mrtve ose. Pčele ne privlači pivo pomiješano sa šećerom već samo ose i stršljene. Mješavina je dobra, ali još bolje funkcioniše ako se stavi i malo alkoholnog ili jabukovog sirćeta - rekao je Radulović.

Prilikom dodavanja sirupa, da ne izazovete grabež, slučajno proliven sirup po spoljnjem dijelu košnice obilno isprati vodom.

U 6 litara vode otopimo 4 kg šećera. U dobijenu smjesu dodamo svježe prikupljeni polen, koji prethodno otopimo u malo vode i 5 grama limunske kiseline. Omjer voda/šećer možemo i mijenjati prema tome želimo li rjeđi ili gušći sirup i zavisno od toga želimo li da pčele unose više ili manje polena. Ako pčelama pripremimo rjeđi sirup, one će unositi više polena. Kod gušćeg sirupa pčele će blokirati maticu medom koji smještaju u blizini legla.

Prihranu pčela završavamo do kraja avgusta – početkom septembra, jer u slučaju da nastavimo sa prihranom, matica će i dalje nastaviti sa zalijeganjem što nije preporučljivo ako znamo da ciklus razvoja pčele traje oko 20 dana.

Nukleusi koji su formirani na po 3-5 ramova u junu, sredinom jula možemo da prebacimo u veći prostor od po 6-10 ramova. Tada pčele već zauzimaju 3-5 ramova. Za ovu namjenu poslužiće nam nukleus sa 6 ramova ili nastavak LR košnice sa 10 ramova. U početku proširivanje se izvodi sa dodavanjem samo jednog rama sa satnom osnovom pored rama sa leglom, a na oba kraja još sa po jednim ramom sa satnom osnovom i to ukupno iznosi 6 ramova. Kada ram do legla bude izgrađen, ramovi sa krajeva će biti izgrađeni samo na jednoj strani satne osnove pa zato ta dva rama okrećemo za 180°. Kada matica zalegne sa jajima novi ram, tada dva krajnja rama možemo staviti u sredinu između ramova sa leglom tako da bi matica položila jaja i u ta dva rama. Slično proširenje radimo i sa osmoramskim ili desetoramskim nastavkom. Nukleusi sa 6, 8 ili 10 ramova sigurno mogu lijepo da prezime. Za ovo se vrlo često koristi LR nastavak, koji je na sredini pregrađen pokretnom pregradom od lesonita, na pomoćnoj podnjači koja je takođe na sredini pregrađena jednom letvicom. Pregrađivanje mora biti potpuno, bez mjesta za prolaz pčela iz jedne u drugu stranu, zato što bi se u tom slučaju nukleusi spojili i na taj način bi jedna od matica bila ubijena, što bi u svakom slučaju bila šteta, iako bi, po pravilu, ubijena bila slabija matica. Pregrada u nastavku treba da bude tanka (lesonit i tome slično), da bi u svaku polovinu moglo da stane po pet ramova. Otvori za izlete pčela za svaki nukleus se nalaze na suprotnim stranama. Na taj način osigurava se mogućnost, ako nijesu potrebne sve matice za zamjenu proizvodnih društava, da se na jesen po dva nukleusa u jednom spratu smjeste iznad jednog normalnog pčelinjeg društva. Tako oba nukleusa, bez teškoća, prezimljuju na po 5 ramova punih sa medom. Na proljeće prave se dvojna i trojna društva na jednoj podnjači.

GRABEŽ

Grabež na pčelinjaku nije samo neugodna pojava, već je i jako opasna. Ukoliko se ne primijeti na vrijeme, može se proširiti na veći broj košnica, pa i na cijeli pčelinjak. U tom trenutku može se prouzrokovati neprocjenjiva šteta. Ovo je dovoljan razlog da se opasnost od grabeži uvijek ima u vidu i da se, prema tome, postupci pčelara sa pčelama i medom usklade s pravilima ponašanja u radu s njima. Grabež na pčelinjaku je uvijek rezultat nepažljivog rada pčelara, bilo

sa medom ili okvirima u kojima ima ostataka meda od vrcanja ili sa sirupom prilikom prihranjivanja. Prisutnost slabih zajednica na pčelinjaku ili zajednica bez matice, pospješuje pojavu grabeži, naročito u bespašnom vremenu u godini. Zaustavljanje grabeži u košnici može se realizovati na više načina. Jedan od njih je da se napadnuta košnica skloni sa toga mjesta, odnese sa pčelinjaka i privremeno stavi u tamnu prostoriju, a na njeno mjesto treba postaviti praznu košnicu. Leta ostalih košnica moraju se smanjiti. Za vrlo kratko vrijeme, možda manje od sat vremena, napad će prestati. Idućeg dana uklonjenu košnicu pregledamo kako bi utvrdili uzroke grabeži. Najčešći uzrok bude loša zajednica koja se teško može oporaviti. Takvu zajednicu najbolje je rasformirati, odnosno ukloniti maticu i spojiti sa jakom zajednicom. Ukoliko je zajednica dobra, košnicu nakon dva do tri dana vraćamo na pčelinjak i postavljamo je na drugo mjesto. Ako grabež zahvati više košnica, isti se postupak primjenjuje na svim košnicama. Kada se odgovorno ponašanje pčelara u radu sa pčelama i košnicama prihvati kao obavezno, razloga za grabež neće biti. Ako se drže samo jake zajednice na pčelinjaku, uz veliki oprez u postupcima s medom i pčelama, neće biti nikakvih problema sa pojavom grabeži. Pretpostavlja se da je grabežljivost nekih zajednica genetski poremećaj, ali u svakom slučaju na tome treba još puno raditi i biti oprezan da do grabeži ne dolazi.

REINVAZIJA VAROE

Adekvatno tretiranje ima za cilj da prekine uspon u razmnožavanju varoe, kako bi se izbjeglo oštećenje legla u naredna dva mjeseca kada će se izlijevati zimske pčele. Suzbijanje varoe može se kombinovati sa formiranjem novih zajednica te zamjenom ili izolacijom matice u kavezu od matične rešetke. Na taj način se izleže veći dio legla, a varoa se stavlja pod direktan udar kontaktnog dugotrajnog hemijskog sredstva, koje se upotrebljava po uputstvima proizvođača. Nažalost, praksa je pokazala da još nije bilo šire organizovanije borbe protiv ove jako opasne pčelinje štetočine. I ono što se pokušavalo, završilo bi slabim rezultatima, ali i sa velikim neuspjehom i to u nekom malom području. Zato se postavlja logičko pitanje, zašto je jako važno suzbijati varou u isto vrijeme na širem području? Zato što se varoa iz zaraženih pčelinjaka velikom brzinom širi na one pčelinjake na kojima je dobro suzbijana, pa se tako efekat borbe vrlo brzo poništava. To je zapravo „rein-vazija“. Prema tome, realno je očekivati da će se nestručno suzbijanje vrlo brzo osvetiti jer to se događalo i ranije, a događa se i danas, a mnogi na to uopšte se ne obaziru. Važno je da neki pčelari upotrebljavaju sve do čega dođu, a koliko će se ostataka toga naći u pčelinjim proizvodima, apsolutno ne mare. Istina, u posljednje vrijeme postaje sve jasnije da se s takvom praksom mora što prije prestati. Sada se postavlja drugo pitanje, da li je moguće uspješno pčelariti u prisustvu varoe?

Odgovor je potvrđan. Moguće je pčelariti i postizati visoku proizvodnju odgovarajućim i pravovremenim suzbijanjem varoe, korištenjem stručno proizvedenih, testiranih hemijskih sredstava. Uz biološku intervenciju štetočini se može ograničiti prisutnost u košnici. Na ovaj način neće biti većih problema za opstanak zajednica i njihovu produktivnost. Istina je da uspješno pčelarenje u takvim uslovima zahtijeva puno više znanja i još više rada. Osim toga, neophodan je i krajnje savjestan pristup primjene hemijskih sredstava kao i striktno pridržavanje uputstava za upotrebu bilo kojeg preparata jer se mora izbjeći i najmanja sumnja na prisutnost rezidua u pčelinjim proizvodima. Činjenica je da će varoa ostati sa pčelama dok postoji pčela i pčelarstva. Jedino se može očekivati da će u određenom trenutku doći do uspostavljanja ravnoteže između domaćina i štetočine, bolje rečeno, između pčele i varoe. Ako bi se stvorile otpornije, a u isto vrijeme i produktivne pčele, vjerovatno bi se mogla izbjeći tretiranja u toku sezone kao i upotreba hemijskih sredstava koja bi se svela samo na kasno jesensko tretiranje. To bi, u stvari, trebala biti dugoročna orijentacija pčelarske nauke kako kod nas tako i u svijetu jer drugog, boljeg i prihvatljivijeg rješenja nema kada je u pitanju varoa-destructor (razarač).

MEDONOSNE BILJKE

Jedna od važnijih medonosnih jednogodišnjih biljaka je i suncokret. To je zeljasta, industrijska biljka, koja se uglavnom koristi u industriji za dobijanje jestivog ulja. Cvjeta od polovine do kraja jula. Jedna glavica suncokreta

ZAMJENA MATICA

Ako u junu nijesmo izvršili zamjenu starih i nekvalitetnih matica sa zrelim matičnjacima, to možemo sada da učinimo sa nukleusima i oplođenim maticama. Matice u nukleusima su već izvele dvije generacije pčela. Kvalitet legla nam je uglavnom poznat i prema tome sada u julu možemo da pređemo na zamjenu. To se radi na sljedeći način. Staru maticu koja ne zadovoljava zahtjeve odstranjujemo i poslije najmanje 6 sati dodajemo drugu, mladu maticu u kavez. Najjednostavniji i najsigurniji način za dodavanje matice je dodavanje cijelog nukleusa, što se praktikuje u 90% slučajeva, a to se radi tako što prijedodne pčelinjem društvu oduzimamo staru maticu, predveče dodajemo nukleus u odgovarajućem nastavku, koristeći izbušenu novinsku hartiju kao pregradu između njih. U hranilice dodajemo jedan litar sirupa, što je posebno važno ako je paša slabija. Preko noći hartija će biti izgrickana i tako će neprimjetno biti spojeni osnovno društvo i nukleus.

ima prečnik od oko 35 cm i cvjeta oko 10 dana, a pojedinačni cvjetovi luče nektar svega dva dana. Cvjetovi se otvaraju koncentrično od periferije prema sredini, dnevno od 3-5 redova cvjetova. Lučenje nektara na jednoj glavici traje oko 10 dana, a na većim površinama sa nekoliko stotina hektara, oko 30 dana. Tokom cvatnje suncokreta cvjetaju i druge biljke na strništima, ukoliko ona nijesu preorana ili tretirana nekim herbicidom. Poslije vrcanja meda, pčelama treba pomoći kako bi povećale fond mladih dugoživećih pčela. To se radi na način da se iz plodišta dižu 3-4 okvira sa medom u gornji nastavak, a na njihovo mjesto stavljaju, takođe, 3-4 izgrađena okvira sa malo ili bez meda.

Vrijesak se javlja u dvije varijante, primorski koji je uvijek bijele boje i planinski čiji su cvjetovi crveno-ljubičaste boje. Primorski vrijesak izlučuje nektar na nadmorskoj visini do 1000 m, a planinski vrijesak ne uspijeva ispod 450 m nadmorske visine. U zadnjih 10-15 godina vrijesak slabo medi pa se postavlja još jedno pitanje, što je uzrok? Poznato je da se stočni fond smanjio i evo odgovora što je uzrok slabog ili nikakvog medenja. Nije dovoljno samo kontrolisati unos, istovremeno treba kontrolisati i leglo. Ako se primijeti da pčele unosom blokiraju maticu sa polaganjem jaja, mora se na vrijeme podići nekoliko okvira sa medom u medište, a prazno saće se spušta u plodište. Kod ovakvih kasnih paša pčelar mora biti jako oprezan da matice ne budu blokirane. Mora se osloboditi prostor kako bi mogle snijeti što veći broj jaja iz kojih će se izleći zimujuće (zimske) pčele.

Izvor pčelarsk literatura i sajtovi

IN MEMORIAM

NIKOLA RAKOJEVIĆ

Nikšićka pčelarska organizacija je iznenada ostala bez vrijednog mladog člana i nadarenog pčelara Nikole Rakojevića. Igrom sudbine u saobraćajnoj nesreći životni vijek je završio u 28. godini, kao sin jedinac u čestitoj porodici Radonje Rakojevića. Nikola je rođen u Lukovu 18. decembra 1998. godine, đe je završio osnovnu školu. U Prvoj srednjoj vaspitno-obrazovnoj ustanovi u Nikšiću je uspješno završio srednje obrazovanje i počeo radni vijek u fabrici namještaja „Omorika“, zatim nastavio u fabrici „Enterijeri Mićković“, đe je bio vodeći majstor u firmi. Od rane mladosti je svoj kratak život vezao uz pčele, prošao obuku za mlade pčelare i sve do sudnjega dana često navraćao u klub da u društvu starijih i iskusnijih pčelara sazna što više o savremenoj pčelarskoj praksi. Formirao je solidan pčelinjak đe je iako mlad veoma pedantno odrađivao sve što je potrebno. Porodičnu tradiciju, koju je započeo njegov đed, nikad nije iznevjerio. Druželjubiv i uvijek nasmijan bio je omiljen među nikšićkim pčelarima. Zato će ga svi pčelari Nikšića pamtit i kao dragog i vrijednog, ali skromnog čovjeka i iskrenog druga. Na ispraćaju do vječne kuće bio je veliki broj nikšićkih pčelara, koji su sa bolom i tugom morali na tužan način da se oproste od omiljenog Nikole. Neka mu je vječna slava i hvala

PO „NIKŠIĆ“

MALI OGLASI

Prodajem više pčelinjih društava u DB košnicama sa AV podnjačom, otklapač saća i radijalnu električnu vrcaljku. Za sve informacije pozovite broj telefona 067260041.
Zeka Radonjić

*

Prodajem plac za organsko pčelarenje u Crmničkom polju.
Kontakt telefon: 069 313 761.

*

Prodajem oko 25 društava i nukleusa u izvanrednom stanju. Za sve informacije i dogovor, kontakt telefon: 067 217 876.

*

Prodajem LR i DB satne osnove izrađene od domaćeg voska. Cijena je 13 eura po kilogramu. Za sve informacije pozovite: 069 217 550

*

Prodajem 20 šestoramnih DB nukleusa. Kontakt: Risto Borović – 067 634 560.

Prodajem LR šestoramne nukleuse sa mladim maticama.
Kontakt telefon: 069 066 573.

*

Prodajem 30 pčelinjih društava u Ulcinju. Kontakt telefon: 067 527 927

*

Prodajem DB košnice sa 10 ramova, antivaroznim podnjačama i pocinkovanim poklopcima. Cijena košnice bez nastavka je 30 eura. Takođe, prodajem LR nastavke po cijeni od 8 eura po komadu. Za sve informacije pozovite: 069217550.

*

Veoma povoljno prodajem DB košnice sa pčelinjim društvima.
Kontakt: Golub Bošković, 068/765-539.

*

Prodajem povoljno LR i DB ramove, na malo i veliko.

Za sve informacije i eventualni dogovor pozovite broj telefona: 069/681-796

Prodajem ručnu vrcaljku sa šest LR ramova i četiri aluminijske LR košnice sa tri nastavka.
Za više informacija pozovite na broj: 067/614-947.

*

Prodajem povoljno tri pčelinja društva u DB košnicama (desetka), kao i više praznih košnica bez ramova. Za sve informacije i eventualni dogovor, pozovite: 069/395-880 ili 067/872-999

*

Prodajem 50 LR pčelinjih društava. Košnice i pčele su u odličnom stanju. Uz to ide i sva prateća oprema.

Cijena po dogovoru.
Kontakt: Radovan Kojić Lijeva Rijeka Tel: 067 571 752, 067 626 888

*

Veoma povoljno prodajem LR košnice i vosak. Pozovite na broj 067 220 008.

kuća meda
www.kucameda.me

SOJA PROTEIN

pogača za pčele

preporučuje se kao dodatak ishrani pčela u periodu sezonskog nedostatka polena

SOJA PROTEIN INVERTNI SIRUP

Sastav: glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup i soja.

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: 6 mjeseci.
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: Utisnut na kutiji.

Proizvod: KUĆA MEDA d.o.o.
Grbe bb, 81412 Spuz - Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: +382 68 844 333
E-mail: kucamedacg@gmail.com
www.kucameda.me

Partner: Savez pčelarskih organizacija Crne Gore
Grbe bb, 81412 Spuz - Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: spocg@t-com.me

HACCP

1 KG

Proizvodnja pogača u Kući meda obavlja se u registrovanom objektu, broj rešenja Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove: 060-323/16-0306-366/3.

Trenutno se proizvode tri vrste pogača i to: KLASIK, IMUNO AKTIV I SOJA PROTEIN.

Osnova za proizvodnju pogača je šećer i invertni sirup. Šećer se melje u turbinskim mlinu koji daje izuzetno fine kristale.

Komponenta koja se dodaje u sve tri vrste pogača je pšenično brašno u koncentraciji do 2% u cilju boljeg sjedinjavanja i vezivanja smjese.

Vaše komentare, primjedbe i sugestije možete nam poslati na E-mail: kucamedacg@gmail.com

kuća meda
www.kucameda.me

IMUNO AKTIV

pogača za pčele

za bolji razvoj pčelinjeg društva

PROBIOTIK
BIO-PROBIOTIK SUPLEMENT
Zdravstveno vrhunske kvalitete
Natura i lokalni
Izvor: Fermentacija prirodnih
kiselinskih proizvoda

SUPLEMENT
BIO-SUPLEMENT
Ligandni ekstrakt pčelinjeg društva
Suplementi su vrhunske kvalitete
Izvor: Prirodni ekstrakti
pčelinjeg društva
Izvor: Prirodni ekstrakti
pčelinjeg društva

Sastav: glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup, probiotik, pšenične mekinje, pivski kvasac, eterično ulje i cimet.

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: 6 mjeseci.
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: Utisnut na kutiji.

Proizvod: KUĆA MEDA d.o.o.
Grbe bb, 81412 Spuz - Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: +382 68 844 333
E-mail: kucamedacg@gmail.com
www.kucameda.me

Partner: Savez pčelarskih organizacija Crne Gore
Grbe bb, 81412 Spuz - Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: spocg@t-com.me

HACCP

1 KG

kuća meda
www.kucameda.me

KLASIK

pogača za pčele

Sastav: glukoza, fruktoza, saharoza, invertni sirup

Kontrolu kvaliteta vrši:
Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore

Rok trajanja: 6 mjeseci.
Čuvati na suvom mjestu.

Datum proizvodnje: Utisnut na kutiji.

Proizvod: KUĆA MEDA d.o.o.
Grbe bb, 81412 Spuz - Danilovgrad, Crna Gora

Kontakt tel.: +382 68 844 333
E-mail: kucamedacg@gmail.com
www.kucameda.me

Partner: Savez pčelarskih organizacija Crne Gore
Grbe bb, 81412 Spuz - Danilovgrad, Crna Gora
E-mail: spocg@t-com.me

HACCP

1 KG

Prija
svim
čulima...

Bom
kafa
najboljeg
ukusa i mirisa.

Proizvodi:
Balkan Group Montenegro
81 206 Podgorica